

Συνεργατισμός - Συνεταιρισμοί
ΙΣΤΟΡΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΑΠΟΣΤΟΛΗ
– η εναλλακτική λύση –

5η Έκδοση
βελτιωμένη και
συμπληρωμένη

Σταύρος Α. Μαριάδης

Συνεργατισμός - Συνεταιρισμοί
ΙΣΤΟΡΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ – ΑΠΟΣΤΟΛΗ
— η εναλλακτική λύση —

5^η Έκδοση
βελτιωμένη και
συμπληρωμένη

Σταύρος Α. Μαριάδης
Συνεργατιστής - Συγγραφέας

Συνεργατισμός - Συνεταιρισμοί
ΙΣΤΟΡΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΑΠΟΣΤΟΛΗ
— η εναλλακτική λύση —

Θεσσαλονίκη 2012

Κάθε γνήσιο αντίτυπο υπογράφεται από τον συγγραφέα

ISBN: 960-7425-10-3

Copyright 2012, Στ. Μαριάδης

Αβδελά 20 -(Καραμπουρνάκι) 551 31 Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310- 416030

Απαγορεύεται η ολική ή μερική αναπαραγωγή του ανά χείρας βιβλίου με οποιοδήποτε τρόπο χωρίς την γραπτή άδεια του συγγραφέα

*Αφιερώνεται στη γυναίκα μου Βούλα
και στα παιδιά μου Δημήτρη και Μαρία,
που μου συμπαραστάθηκαν με τον τρόπο τους
στη συγγραφή του βιβλίου αυτού,
καθώς επίσης και στη σπουδάζουσα νεολαία της χώρας μας,
η οποία από το 1992 το αγκάλιασε με περίσσια ζέση*

Σ.Α.Μ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Αντί για πρόλογο στην 3^η έκδοση</i>	1
<i>Αντί για πρόλογο στην 4^η έκδοση</i>	4
<i>Αντί για πρόλογο στην 5^η έκδοση</i>	7
<i>Πρόλογος</i>	25
<i>Εισαγωγικές παρατηρήσεις</i>	29
<i>Γνωστικό αντικείμενο του Συνεργατισμού</i>	34

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

I. Ιστορική αναδρομή	36
-----------------------------------	----

Κεφάλαιο πρώτο	36
-----------------------------	-----------

1. Διευκρίνιση των όρων Συνεργατισμός- Συνεταιρισμός και η σχέση τους με τον όρο Σοσιαλισμός	36
2. Προδρομικές μορφές σύγχρονων συνεταιρισμών.....	42
α. Γενικά	42
β. Συνεταιριστικά σχήματα κατά την Αρχαιότητα.....	43
γ. Συνεταιριστικές μορφές κατά το Μεσαίωνα	46
δ. Συντεχνίες του Μεσαίωνα.....	48
3. Κοινωνικο-οικονομικές ανακατατάξεις και Κίνηση Ιδεών πριν και κατά τις αρχές της σύγχρονης Συνεταιριστικής Κίνησης.....	51

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

II. Οι Πρόδρομοι και οι Πρωτεργάτες του Σύγχρονου Συνεργατισμού	61
--	-----------

Κεφάλαιο δεύτερο	61
-------------------------------	-----------

Αγγλία	61
---------------------	-----------

1. Γενικά	61
α. Robert Owen (1771-1858)	62
αα. Τα συνεταιριστικά χωριά του Όουεν	73

αβ. Η "Νέα Αρμονία" (New Harmony) του Όουεν 74	
β. William King (1786 - 1856).....	78
γ. Ο Συνεταιρισμός της Rochdale (Ροχδάλη) -Ίδρυση και πορεία.....	83
Κεφάλαιο τρίτο.....	91
Γαλλία.....	91
1. Γενικά.....	91
α. Charles Fourier (1772-1837).....	92
β. Louis Blanc (1813-1882).....	100
Κεφάλαιο τέταρτο.....	109
Γερμανία.....	109
1. Γενικές διαπιστώσεις.....	109
α. Hermann Schulze-Delitzsch (1808-1883).....	112
β. Friedrich-Wilhelm Raiffeisen (1818 - 1888).....	121
ββ. Ο Ράιφφαϊζεν Δήμαρχος.....	124
βγ. Οι Αρχές του Συνεταιριστικού Συστήματος Ράιφφαϊζεν.....	129
βδ. Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ Σούλτσε και Ράιφφαϊζεν.....	131
γ. Ferdinand Lassalle (1825-1864).....	137
Κεφάλαιο Πέμπτο.....	143
Ελβετία.....	143
α. Johann-Heinrich Pestalozzi (1746-1827).....	143
Ιταλία.....	148
α. Luigi Luzzatti (1841-1927).....	148
Κεφάλαιο έκτο.....	151
Ελλάδα.....	151
1. Η Κοινή Συντροφιά των Αμπελακίων (1780-1811).....	151
α. Εισαγωγικά.....	151
β. Το χωριό Αμπελάκια σήμερα.....	152
γ. Γενικά στοιχεία για τη Συντροφιά των Αμπελακίων...	156

δ. Το βιοτεχνικό κέντρο Αμπελάκια και το πρώτο και δεύτερο μέρος της Κοινής Συντροφιάς (Κ.Σ.).....	161
δδ. Το καταστατικό Α' της Κοινής Συντροφιάς	163
δε. Το καταστατικό Β' της Κοινής Συντροφιάς.....	172
δστ. Συζήτηση	176
δζ. Νομική μορφή της Κοινής Συντροφιάς.....	179
δη. Λόγοι διάλυσης της Κοινής Συντροφιάς.....	184
δθ. Διαπιστώσεις - Συμπεράσματα	186
2. Η Κοινή Συντροφιά των Αμπελακίων και ο πρώτος Συνεταιρισμός της νεότερης και σύγχρονης εποχής στον κόσμο.	189
α. Γενική τοποθέτηση.	189
β. Τα ιστορικά γεγονότα και η χρονολογική τους εξέλιξη	192
γ. Η δική μου συμβολή για την αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας.	195
δ. Τι γινόταν λοιπόν τότε στην άλλη Ευρώπη;.....	198
ε. Ανακεφαλαίωση - Συμπεράσματα - Πρόταση.....	199
3. Απόστολοι και πρωτεργάτες της συνεταιριστικής Ιδέας και πράξης στην Ελλάδα.....	204
α. Σωκράτης Ιασεμίδης (1878-1929).....	205
β. Δημήτριος Γρηγοριάδης (1870-1907).	209
γ. Νικόλαος Αθ. Μιχόπουλος (1878-1930).....	211

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

III. Σχολές των Συγχρόνων Συνεταιρισμών.....	215
Κεφάλαιο έβδομο.....	215
1. Γενικά.....	215
2. Η Γερμανική Σχολή και οι βασικές Συνεταιριστικές της Αρχές	218
Κεφάλαιο όγδοο.....	231
1. Η Σχολή της Rochdale-ICA και οι Διεθνείς Αρχές των	

Σύγχρονων Συνεταιρισμών	231
α. Ιστορική ανασκόπηση.....	231
β. Οι Διεθνείς Αρχές της Συνεταιριστικής Σχολής της ICA σήμερα	259
1η Αρχή: Εθελοντική (προαιρετική) και Ανοικτή (ελεύθερη) Συμμετοχή.....	260
2η Αρχή: Δημοκρατικός Έλεγχος των Μελών.....	269
3η Αρχή: Οικονομική Συμμετοχή των Μελών	273
4η Αρχή: Αυτονομία και Ανεξαρτησία	294
5η Αρχή: Εκπαίδευση, Μόρφωση και Πληροφόρηση	297
6η Αρχή: Συνεργασία μεταξύ Συνεταιρισμών	329
7η Αρχή: Ενδιαφέρον για την Κοινότητα (Κοινωνία).....	334
2. Συζήτηση πάνω στις "νέες" Συνεταιριστικές Αρχές και τις Σχολές των συγχρόνων Συνεταιρισμών με βάση την αναθεωρητική Έκθεση της ICA το 1995 (την τελευταία) στο Manchester της Αγγλίας.	337
3. Η Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία/Ένωση- (International Cooperative Alliance-ICA)	347

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

IV. Έννοια και αποστολή των συνεταιρισμών..... 361

Κεφάλαιο ένατο..... 361

1. Ορισμός του συνεταιρισμού και οι προεκτάσεις του 361
2. Ουσία των συνεταιρισμών..... 385
3. Τάσεις αναπροσαρμογής των Συνεταιριστικών Αρχών.. 398

Κεφάλαιο δέκατο 404

- Ο Συνεργατισμός ως Κοινωνικο-οικονομικό Σύστημα..... 404
- α. Βασικές διαπιστώσεις
 - β. Μονιστική Σχολή Συνεταιριστικοποίησης.....
 - γ. Πλουραλιστική Σχολή Συνεταιριστικοποίησης.....
 - δ. "Τρίτος δρόμος" και νέες κινήσεις

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 424

Αντί για πρόλογο στην τρίτη έκδοση

Η τρίτη έκδοση του βιβλίου αυτού επιβλήθηκε, μεταξύ άλλων, και από την τρίτη αναθεώρηση των Διεθνών Συνεταιριστικών Αρχών πάνω στις οποίες «στηρίζονταν» και «λειτουργούσαν» οι συνεταιρισμοί ανά τον κόσμο κατά τα τελευταία 30 χρόνια (1966-1995).

Με την ευκαιρία αυτή θεώρησα σκόπιμο να επεκταθώ πάνω και σε κάποιες άλλες διαστάσεις της φιλοσοφίας των συνεταιρισμών, η οποία βασικά παραμένει πάντα η ίδια από την ίδρυσή τους. Φυσικά δεν θα μπορούσε να γίνει και διαφορετικά.

Επομένως εκ των πραγμάτων βρεθήκαμε υποχρεωμένοι να ανασκευάσουμε ολόκληρο σχεδόν το τρίτο μέρος του βιβλίου, το οποίο αναφερόταν στις έξι προηγούμενες Συνεταιριστικές Αρχές. Το περιεχόμενο του υπολοίπου βιβλίου παραμένει το ίδιο, καθότι όπως είναι φυσικό τα ιστορικά δεδομένα δεν είναι δυνατό ν' αλλάζουν.

Πρέπει να τονίσουμε με έμφαση, ότι οι «νέες» Αρχές δεν ανατρέπουν σε καμιά περίπτωση την αρχική φιλοσοφία των συνεταιρισμών, αλλά με τον επαναπροσδιορισμό τους δίνουν την ευκαιρία και την δυνατότητα στους συνεταιρισμούς να προσαρμόζονται προς τις «νέες» οικονομικές συνθήκες, που προέκυψαν μετά την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού, δηλαδή προς τη «νέα τάξη πραγμάτων», στα πλαίσια πλέον της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας.

Την δυνατότητα αυτή, οι συνεταιριστικές Αρχές την διαθέτουν πάντα, καθότι δεν αποτελούν δόγματα, όπως επισημαίνουμε παντού, όταν προκύπτει σχετικό θέμα.

Με την ευκαιρία της τρίτης έκδοσης του βιβλίου μας δόθηκε η δυνατότητα να προσθέσουμε και μία σύντομη βιογραφία των Ελλήνων πρωτοπόρων Συνεταιριστών, η οποία έλειπε από τις προηγούμενες εκδόσεις. Όπως ήταν επιβεβλημένο δεν παρα-

λείψαμε να διορθώσουμε και μερικές άλλες ατέλειες, χωρίς να ισχυριζόμαστε βέβαια ότι φτάσαμε στο «ακατόρθωτο» τέλειο.

Το σημείο εκείνο, στο οποίο εμμένουμε είναι η διαχρονικότητα του βιβλίου αυτού. Το βιβλίο αυτό θα παραμένει πάντα επίκαιρο, όσο θα υπάρχει και η ορθόδοξη συνεταιριστική θεωρία και πράξη, την οποία στηρίζει με ιδιαίτερο σθένος. Και καθώς εξελίσσεται η «νέα τάξη πραγμάτων» προς το μέλλον, φαίνεται «με γυμνό μάτι», ότι η μεγάλη μάζα των μικρο-μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων και νοικοκυριών θα μπορέσει να επιβιώσει μόνο μέσα από τους συνεταιρισμούς οποιασδήποτε μορφής ή τύπου.

Πάντα κατά την ταπεινή μας γνώμη, και διακονώντας επί 40 και πλέον χρόνια τον θεωρητικό και πρακτικό χώρο των συνεταιρισμών, μπορούμε να ισχυρισθούμε όσο ποτέ, ότι έφτασε χωρίς αμφιβολία πλέον η ώρα των συνεργατικών συνεταιριστικών σχημάτων.

Και τούτο, διότι από τη μια μεριά ο υπαρκτός σοσιαλισμός έδειξε την αδυναμία του να βοηθήσει ουσιαστικά και τυπικά την ανεξάρτητη επιβίωση του μικρομεσαίου γενικά, από την άλλη μεριά η λεγόμενη φιλελεύθερη οικονομία ενώ έχει απομυθοποιηθεί πλειστάκις, σε σχέση πάντα με την ισότιμη και δίκαιη επιβίωση των μικρομεσαίων, προσπαθεί τώρα να φορέσει το προσωπίο της «νέας τάξης πραγμάτων» και της απατηλής, λεγόμενης «ιδιωτικής πρωτοβουλίας», ώστε να μας οδηγήσει σε ένα νέο μεσαίωνα.

Καιρός λοιπόν είναι πλέον να παραδεχθούν, επιτέλους, οι εκπρόσωποι και των δύο οικονομικών συστημάτων, τόσο της κεντρικά σχεδιασμένης οικονομίας όσο και του άκρατου φιλελευθερισμού ότι, οι περί ευημερίας μύθοι τους οποίους συνεχώς έπλαθαν και πλάθουν ακόμη, έχουν πλέον αποκαλυφθεί. Και αυτό, γιατί κανένα από τα δύο αυτά συστήματα δεν έχει κατορθώσει μέχρι σήμερα να λύσει δίκαια, στα πλαίσια της ανθρωπι-

νης αξιοπρέπειας, το «πατροπαράδοτο» πρόβλημα για την επιβίωση και ευημερία του συνόλου των λαών ανά τον κόσμο.

Καιρός είναι επίσης, όλοι οι απανταχού ορθόδοξοι συνεταιριστές να αποδείξουν ακόμη και στους πιο «άπιστους», ότι ο τρίτος δρόμος ανάμεσα στα δύο παραπάνω αποτυχημένα οικονομικά συστήματα, που θα συγκεράσει το πρόβλημα επιβίωσης όλων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και νοικοκυριών, είναι πράγματι οι συνεταιρισμοί. Ευτυχώς υπάρχουν πάμπολα παραδείγματα ανά τον κόσμο, εκεί όπου οι συνεταιριστική πράξη και δραστηριότητα έχουν γίνει συνείδηση των μικρομεσαίων, αρκεί να ρίξει κανείς μια ματιά στα οικονομικά και κοινωνικά επιτεύγματα με βάση, όχι βέβαια λόγων, αλλά χειροπιαστών στατιστικών στοιχείων (βλέπε Mondragon στην περιοχή των Βάσκων της Ισπανίας).

Σταύρος Μαριάδης

Αντί για πρόλογο στην τέταρτη έκδοση

Τον "αντί για πρόλογο στην τρίτη έκδοση" τον επαναφέρω αυτούσιο και σε αυτήν την τέταρτη έκδοση. Και τούτο, επειδή η τρίτη έκδοση είναι η βασικότερη από όλες τις μέχρι τώρα, καθότι εκεί καταχωρήθηκαν μεταξύ άλλων και όλα τα κείμενα από την τελευταία αναθεώρηση των συνεταιριστικών Αρχών με όλες τις σχετικές αναλύσεις. Επομένως ο αναγνώστης τον "αντί για πρόλογο» αυτόν της τέταρτης έκδοσης πρέπει να τον πάρει υπόψη του ως μία συνέχεια του προηγούμενου, καθότι εκείνος εξακολουθεί να προσδιορίζει και την έκδοση αυτή. Για την οποία έχω να προσθέσω αυτά, τα οποία ακολουθούν:

Στην τέταρτη αυτή έκδοση προχωρώ, πέρα από τις σχετικές διορθώσεις και βελτιώσεις, και στην προσθήκη τριών σημαντικών τμημάτων. Πρώτο, στο έκτο κεφάλαιο (Κ.Σ. Αμπελακίων) πρόσθεσα και ένα δεύτερο μέρος, καθώς αυτό προέκυψε από πρόσφατη συμπληρωματική μελέτη μου. Δεύτερο, το όγδοο κεφάλαιο (Σχολή ICA) το συμπλήρωσα και με ένα τέταρτο υποκεφάλαιο, το οποίο αναφέρεται στην ICA αυτή καθαυτή ως παγκόσμια οργάνωση. Τρίτο, στο ένατο κεφάλαιο πρόσθεσα και μία σχετικά σύντομη αναφορά στο νεότευκτο Ευρωπαϊκό Συνεταιρισμό (Ε.Σ.).

Αναφορικά με την Κοινή Συντροφιά των Αμπελακίων: Αυτή αναδεικνύεται μέσα από τη νέα μας προσθήκη ως ο πρώτος συνεταιρισμός στον κόσμο, βέβαια με τη γενική έννοια του όρου. Αυτό προκύπτει από μη ανατρέψιμες χρονολογίες, τις οποίες δεν μπορεί να τις αμφισβητήσει ούτε και ο πιο δύσπιστος ειδικός ιστορικός ανά την υφήλιο. Προς αυτό βοηθήθηκαν και από κάποια νέα στοιχεία, τα οποία ανέσυρα, κυριολεκτικά, από αδημοσίευτο φάκελο, τον οποίο είχα την τύχη να εντοπίσω ως πρώτος μελετητής από την Ελλάδα στο τεράστιο δημοτικό Αρχείο της Βιέννης τον Ιούνιο του 1998.

Σχετικά με την δεύτερη προσθήκη: εδώ αφιερώνω ένα ολόκληρο υποκεφάλαιο, το οποίο εκ παραδρομής δεν είχα προσθέ-

σει στην προηγούμενη έκδοση του βιβλίου αυτού. Αυτό σχετίζεται με την ICA-International Cooperative Alliance (Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία), η οποία στην Ελλάδα γίνεται για πρώτη φορά γνωστή με το πραγματικό της όνομα, ύστερα από 110 περίπου χρόνια από την ίδρυσή της. **Σε εμένα έλαχε λοιπόν να καταγράψω άλλη μια πανελλήνια πρωτιά, σχετικά και με το θέμα αυτό. Τέλος, με την τρίτη προσθήκη προβαίνω στην ενημέρωση του αναγνώστη σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Συνεταιρισμό, το καταστατικό του οποίου εγκρίθηκε μόλις τον Ιούλιο του 2002 και ισχύει από τις αρχές του 2003. Πρόκειται για ένα καταστατικό -πλαίσιο μέσα από το οποίο αναδεικνύεται ο από δεκαετίες αναμενόμενος Ε.Σ.**

Ολοκληρώνοντας την αποστολή του ένατου κεφαλαίου περιοριστικά μόνο στην παράθεση του ορισμού του Ε.Σ., τον οποίο συμπλήρωσα με τους στόχους και τις αρχές, που τον διέπουν, έτσι ώστε να προκύπτει πιο ολοκληρωμένος και να μπορεί να συγκριθεί με τους άλλους ορισμούς στα πλαίσια της διεθνούς συνεταιριστικής ιδέας και αντίληψης.

Εξάλλου, ως μου επιτραπεί να προσθέσω λίγα λόγια ακόμα σχετικά με το ποιοτικό μέγεθος του ανά χείρας βιβλίου. Το βιβλίο αυτό, όπως αναφέρθηκε και σε άλλο σημείο, είναι όντως το μοναδικό στο είδος του στην Ελλάδα, εδώ και πάνω από δύο δεκαετίες. Την μοναδικότητά του αυτή δεν θα την αμφισβητούσα ακόμη και αν δεν ήμουν εγώ ο δημιουργός του. Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι από το 1992 έχει εκτιμηθεί αναλόγως από ειδικούς εκπαιδευτικούς λειτουργούς σε αρκετά Τ.Ε.Ι. της χώρας μας και έχει υιοθετηθεί ως βασικό διδακτικό σύγγραμμα για την διδασκαλία του Συνεργατισμού. Προφανώς λοιπόν έλειπε. Πέρα όμως από την σπουδάζουσα νεολαία το βιβλίο αυτό θα πρέπει να γίνει κτήμα και όλων των συνεταιριστικών οργανώσεων καθώς και άλλων σχετικών φορέων. Όμως και από την βιβλιοθήκη του κάθε κοινωνικά ευαισθητοποιημένου πολίτη δεν θα πρέπει να λείπει το χρήσιμο αυτό πόνημα. Και τούτο γιατί, οι

κοινωνικές και άλλες γνώσεις που παρέχει σε σχέση με τη συλλογική δράση των ανθρώπων, οπωσδήποτε τον ενδιαφέρουν άμεσα.

Εκτός αυτών φρονώ, ότι ακόμη και τους αντιπάλους των συνεταιρισμών θα μπορούσε να λυγίσει αλλά και να "νουθετήσει" το βιβλίο αυτό. Προς αυτό όμως θα πρέπει το περιεχόμενο και η ωφελιμότητά του να γίνουν καταλλήλως ευρέως γνωστά. Πιστεύω, ότι αν γίνει κάτι τέτοιο, τότε πολλοί θα είναι εκείνοι που θα σπεύσουν για να το αποκτήσουν. Όμως πλατιά γνωστό γίνεται ένα τέτοιο βιβλίο μετά, και πρώτα από όλα, από σχετική διαφήμιση. **Εδώ όμως βρίσκεται το αδύνατο σημείο για μένα προσωπικά ως δημιουργού του: Η έλλειψη των κάθε είδους μέσων για μια τέτοια διαφήμιση.** Ούτε και καμία άλλη ανάλογη πρωτοβουλία έχει αναληφθεί μέχρι σήμερα από οποιονδήποτε σχετικά ευαισθητοποιημένο φορέα ή πρόσωπο ή και μέσο μαζικής ενημέρωσης, όπως θα μπορούσε λογικά να περιμένει κανείς, καθώς δεν πρόκειται, κατά την ταπεινή μου γνώμη, απλά για ένα συνηθισμένο εμπορικό βιβλίο, αλλά για κάποιο ιδιαίτερο και μάλιστα πόνημα ζωής με ανθρωπιστική αποστολή. Πιστεύω, ότι ο ισχυρισμός μου αυτός δεν αποτελεί υπερβολή, αν λάβει κανείς υπόψη του, πως το βιβλίο αυτό μέχρι σήμερα έχει μορφώσει και ευαισθητοποιήσει σχετικά πάμπολες γενιές φοιτητών, και όχι μόνον, ανά την Ελλάδα. Και θα συνεχίσει το ίδιο δυναμικά.

Τέλος, κλείνοντας θα ήθελα από τη θέση αυτή να ευχαριστήσω για άλλη μια φορά από καρδιάς τον γιο μου Δημήτρη Μαριάδη, Μάστερ στην Τεχνολογία Πληροφορικής Επιχειρήσεων/Msc in Business Information Technology για την πολύτιμη προσφορά του και ιδιαίτερα για την αναζήτηση σημαντικών στοιχείων, μέσω του διαδικτύου, και συγκεκριμένα εκείνων που σχετίζονταν με την ολοκλήρωση του 8ου και 9ου κεφαλαίου.

Σταύρος Μαριάδης

Αντί για πρόλογο στην 5η έκδοση

Τον «αντί» για πρόλογο της 3ης καθώς και εκείνον της 4ης έκδοσης τους παραθέτω αυτούσιους και στην νέα αυτή έκδοση. Και αυτό, γιατί εκεί καταχωρήθηκαν οι βασικές βελτιώσεις, που κρίθηκαν τότε ως απαραίτητες για την ολοκλήρωση του έργου αυτού, και εξακολουθούν να ισχύουν και για τον «αντί για πρόλογο» της ανά χειράς αυτής 5ης έκδοσης. Ο οποίος πρόλογος σπεύδει να ενημερώσει τον αναγνώστη, ότι στην σφαιρικά ολοκληρωμένη ύλη της 4ης προπαντός έκδοσης δεν κρίθηκε αναγκαίο να γίνει κάποια νέα προσθήκη αλλά αντιθέτως μόνον ένα βελτιωτικά αφαιρετικό βαθύ «χτένισμα», όπου αυτό ήταν αυτονόητο κατά την εκτίμησή μου. Και αυτό, γιατί αρκετές δεύτερες αναφορές σε κάποια σημεία, παρόλη την επικουρική τους σημασία, μπορούσαν να αφαιρεθούν αβίαστα, προκειμένου να μην κουράσουν «αναίτια» τον αναγνώστη. Βέβαια, με την ευκαιρία της 5ης αυτής έκδοσης του βιβλίου μου προβαίνω και σε κάποιες αναγκαίες ουσιώδεις προσθήκες: Η **πρώτη** σχετίζεται με ένα φρεσκάρισμα του κεφαλαίου για τα Αμπελάκια, που επιβλήθηκε σαν μία διορθωτική διευκρίνιση αλλά και ως απάντηση σε κάποια νέα στοιχεία, τα οποία δημοσίευσε ένας αμερικανός Συνεργατιστής, και στα οποία αναφέρομαι αμέσως παρακάτω. Η **δεύτερη** προσθήκη συνδέεται με την ουσία της 3ης διεθνούς συνεταιριστικής Αρχής, με αφορμή την οποία παραθέτω και δύο σημαντικά γεγονότα. Το ένα αφορά τον πρώην ξενόφερτο «ανοιχτού» τύπου καταναλωτικό συνεταιρισμό «Konsum», που πέρασε σαν ένα αποτυχημένο εγχείρημα στην ιστορία του χώρου αυτού στην Ελλάδα. Ενώ το δεύτερο σχετίζεται με τις Αστικές Συνεταιριστικές Τράπεζες, οι οποίες σηματοδοτούν έναν ελπιδοφόρο θεσμό στον χρηματοοικονομικό και χρηματοπιστωτικό χώρο και για τη δική μας χώρα. Η **τρίτη** και η **τέταρτη** προσθήκη σχετίζονται με την συνεταιριστική Εκπαίδευση στη χώρα μας, και

ενσωματώνονται στο κεφάλαιο της 5ης διεθνούς συνεταιριστικής Αρχής.

Κατά τα λοιπά η διαχρονικότητα του μοναδικού στο είδος του αυτού βιβλίου θα παραμένει πάντα «επίκαιρη», λόγω των, κατά κανόνα, αμετάβλητων ιστορικών δεδομένων, μέχρι μιας ενδεχόμενης ανατροπής του κανόνα αυτού μέσω κάποιων αγνώστων ως τα σήμερα ιστορικών στοιχείων, που θα φέρει στη δημοσιότητα κάποιος νέος ερευνητής.

Επί του προκειμένου δεν θα ήθελα να πιστέψω, ότι μια τέτοια επιστημονική ανατροπή, και συγκεκριμένα αναφορικά με την παγκόσμια πρωτιά των Αμπελακίων, προσπαθεί να προκαλέσει ο αμερικανός ερευνητής- συνεταιριστής Jack Shaffer μέσα από το, κατά τα άλλα, αξιόλογο συνεταιριστικό λεξικό του «*Historical Dictionary of Cooperative Movement, London 1999*». Σ' αυτό παραθέτει, έτσι απλά, χωρίς καμία επιστημονική τεκμηρίωση, ότι οι πρώτοι «συνεταιρισμοί» στον κόσμο εμφανίστηκαν το 1750 ταυτόχρονα σε τρεις χώρες, την Αγγλία, τη Γαλλία και τις ΗΠΑ. Ενώ την Ελλάδα με τα Αμπελάκια την περνάει ως δεύτερη (1780). Το δε συνεταιρισμό της Ροχδάλης, τον πραγματικά πρώτο σύγχρονο συνεταιρισμό, τον κατατάσσει στην 21η θέση με το ορθώς βέβαια **λεξικογραφικό** σχόλιό του, ότι πρόκειται για την αφετηρία του **σύγχρονου παγκόσμιου συνεταιριστικού κινήματος**.

Πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα, ότι αυτός ο τρόπος για μια ολοκληρωμένη ιστορική, και όχι μόνο, παρουσίαση των συνεταιρισμών σε διεθνές επίπεδο καταδεικνύει αβίαστα, **ότι ο Shaffer κάθε τυπικό ή άτυπο συνεργατικό σχήμα που «βρήκε χρονολογικά μπροστά του» κατά την λεξικογραφική του αυτή περί συνεταιρισμών έρευνα, το κατέγραψε σε απογραφική πλέον μορφή ως ένα ιστορικό συνεργατικό γεγονός. Προφανώς αυτός ήταν και ο βασικός ερευνητικός του στόχος, χωρίς να**

υπεισέρχεται στην ουσία περί συνεργατισμού, αφήνοντας το επιστημονικό αυτό πεδίο σε άλλους σχετικούς ερευνητές.

Πέρα όμως από τις παραπάνω διαπιστώσεις, ο *Shaffer*, πάντα κατά την προσωπική μου αλλά αρκούντως ψαγμένη άποψη, διατρέχει τον κίνδυνο να προκαλέσει σύγχυση, προπαντός στους μη ειδικούς, πάνω στο γνωστικό αυτό επιστημονικό αντικείμενο. Για το λόγο αυτό προβαίνω στην προλογικά και δεοντολογικά επιβεβλημένη αυτή τοποθέτησή μου. **Πρέπει ιδιαίτερα να επισημάνω, ότι τα συνεργατικά εκείνα σχήματα που «ανακάλυψε» ο *Shaffer* στην Αγγλία, Γαλλία και ΗΠΑ και τα προτάσσει χρονολογικά, ως πρώτα στον κόσμο, έναντι των Αμπελακίων και της Ροχδάλης, αφορούν προδήλως συνήθεις άτυπες ιστορικές μορφές συνεργασίας εκείνων των εποχών και όχι συγκεκριμένα μοντέλα αναγνωρισμένα με λειτουργικά καταστατικά, όπως ήταν η Κοινή Συντροφιά των Αμπελακίων στην Ελλάδα και ο πρώτος σύγχρονος συνεταιρισμός της Ροχδάλης στην Αγγλία. Λόγου χάρη, αναφορικά με τη Γαλλία ο *Shaffer* αναφέρεται σε «συνεταιρισμούς» τυροκόμων. Προφανώς, πρόκειται για τυροκόμους του συνεργατικού σχήματος παρόμοιου με εκείνο των ελληνικών Τσελιγκάτων, τα οποία λειτουργούσαν «εν αφθονία» πολύ νωρίτερα στην τότε τουρκοκρατούμενη Ελλάδα παράλληλα με το παρεμφερές σχήμα -τη Ζάδρουγα- που κυριαρχούσε στα άλλα Βαλκάνια. Τα Τσελιγκάτα όμως καθώς και η Ζάδρουγα, πέρα από μια στενή μορφή συνεργασίας μεταξύ διεγερμένων συγγενικών οικογενειών, σε καμία περίπτωση δε θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν και ως συνεταιρισμοί, με την ειδική του όρου έννοια, αφού λειτουργούσαν με άγραφους νόμους, δηλαδή άτυπα (παραδοσιακά-εθιμικά).**

Προκειμένου να καλύψω πληρέστερα την επιχειρηματολογία μου, μπορώ ακόμη να αναφερθώ αβίαστα και στις συντεχνίες των ομοιοεπαγγελματιών, που λειτουργούσαν τον μεσαίωνα στην Ελλάδα αλλά και στην άλλη Ευρώπη. Παρόλη τη στενή και

πειθαρχημένη συνεργασία των μελών τους, δεν θα αποτολμούσαμε να τις ονομάσουμε και συνεταιρισμούς με τη σημερινή έννοια, αν και πολλά από τα συνεργατικά εκείνα σχήματα παρουσίαζαν αρκετά σημερινά συνεταιριστικά χαρακτηριστικά.

Είναι προφανές, ότι ένα τέτοιας μορφής λεξικό, όπως αυτό του Shaffer, για το παγκόσμιο συνεταιριστικό γίγνεσθαι, βάσει της συγκεκριμένης λεξικογραφικής δόμησης της ύλης του, δεν μπορεί να εκληφθεί ως κάποια επιστημονική προσέγγιση σχετικά με την ουσία των πρώτων συνεταιρισμών στον κόσμο, παρά μόνον ως μία χρονολογική καταγραφή τους. Που ξεκινά με την απλή παράθεση συνεργατικών σχημάτων και καλύπτει και κάθε άλλο στοιχείο, που σχετίζεται με τους συνεταιρισμούς, σε επίπεδο ειδικών συγγραφέων και άλλων συγγενών προς τον κλάδο προσώπων, καθώς και σχετικών οργανισμών σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο, από το 1750 μέχρι το 1995. Ως τέτοιο λοιπόν κλασικό λεξικό επιτελεί μίαν απλή εξειδικευμένη πληροφοριακή αποστολή χωρίς κάτι το περισσότερο. Με το σκεπτικό αυτό πορεύτηκε προφανώς και ο συγγραφέας του, αφού πάνω στην «πολική» αυτή γραμμή δόμησε και το πλούσιο υλικό του από την αρχή μέχρι το τέλος του έργου του.

Εφόσον λοιπόν ο Shaffer δεν υπεισέρχεται στην ουσιαστική συνεταιριστική δομή και λειτουργία, των χρονολογικά προ της Κοινής Συντροφιάς των Αμπελακίων συνεργατικών σχημάτων, που ανέφερα πιο πάνω, φρονώ ότι ουδεμία επιστημονική δεοντολογία υφίσταται, που να μου επιτάσσει, ώστε ν'αλλάξω κάτι από τις προσωπικές μου ιστορικές ερευνητικές διαπιστώσεις για τα ιστορικά Αμπελάκια. Οι οποίες με βάση την επιστημονική ενδελεχεία τους παραμένουν ως μη ανατρέψιμες μέχρι τα σήμερα.-Και τις οποίες παραθέτω με κάθε διαφωτιστική λεπτομέρεια στο επί μέρους κεφάλαιο.-

Ολοκληρώνω τον πρόλογό μου αυτό με την παρακάτω τοποθέτηση: Αναφορικά με την παρουσίαση των προδρόμων και πρωτεργατών του σύγχρονου συνεταιριστικού κινήματος, νομίζω

ότι οφείλω μια διευκρίνιση στον κάθε αναγνώστη του βιβλίου αυτού: Η λεπτομερής παρουσίασή τους γίνεται σκόπιμα. Και αυτό, γιατί φρονώ ότι, έτσι, το ανά χείρας πόνημά μου θα επιτελέσει πληρέστερα την αποστολή του. Εννοώ, ότι μπορεί να χρησιμοποιήσει και ως εγκυκλοπαιδική πηγή για την άντληση, μεταξύ άλλων, ακόμη και λεπτομερειών σχετικά με την ιστορία και φιλοσοφία της Συνεταιριστικής Αντίληψης και Ιδέας. Στοιχεία που αναζητούν σήμερα πολλοί ερευνητές των ανθρωπιστικών επισημών και όχι μόνο.

Εξάλλου ως μια τέτοια πηγή έχει προφανώς ήδη καθιερωθεί – ως μοναδική στο είδος της – ύστερα από την υπερεκκοσαετή και συνεχιζόμενη ενεργό παρουσία του, γεγονός όχι και τόσο σύνηθες στο συγκεκριμένο βιβλιογραφικό χώρο.

Με την ευκαιρία της 5ης αυτής έκδοσης, θέλω να υπογραμμίσω για άλλη μια φορά, ότι το βιβλίο αυτό είναι πράγματι πόνημα ζωής, το οποίο προέκυψε ύστερα από πολλές δεκαετίες δόμησης του μέσα από ενδεδειγμένες έρευνες, με αναζητήσεις και διασταυρώσεις σε κεντρικές πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες της Γερμανίας και ΗΠΑ, καθώς και σε άλλους σχετικούς με το Συνεργατισμό χώρους καθόλη αυτήν την μακρά πορεία μου, κατά την οποία διακονώ την **ανόθευτη συνεργατική Ιδέα από το μετερίζι ενός ταπεινού συνεργατιστή δασκάλου**. Σαν τέτοιο λοιπόν, με την 5η αυτή επανέκδοσή του καταλαμβάνει τη θέση του βασικότερου έργου της μέχρι σήμερα έγγραφης δημιουργίας μου στο χώρο αυτό. Ελπίζω και θέλω να πιστεύω, ότι δικαίωσε και θα συνεχίσει να δικαιώνει τη διαχρονική του αποστολή, της οποίας τα όρια παραμένουν ανοιχτά μέχρι τα σήμερα. Την ελπίδα αυτήν τη στηρίζω κυρίως στην μέχρι τώρα θετική αποδοχή του, καθώς επίσης και στις επίσημες κριτικές που δέχτηκε μέχρι πρόσφατα, τις οποίες και παραθέτω στη συνέχεια.

Τέλος, στο σημείο αυτό αισθάνομαι την ανάγκη, για άλλη μια φορά, να αναφερθώ στην έλλειψη ανάλογης διαφήμισης και

προβολής σχετικά με το ανά χείρας πόνημά μου. Και ταπεινά να επισημάνω, ότι η έλλειψη αυτή το αδικεί(!). Και δεν αδικεί μόνο αυτό καθαυτό ως τέτοιου, μοναδικού στο είδος του, βιβλίου, αλλά το στερεί και από τους εν δυνάμει αναγνώστες του που δεν τους προσφέρεται η δυνατότητα να το γνωρίσουν. **Με σεβασμό προς τον κάθε πιθανό αναγνώστη και χωρίς καμιά αλαζονεία επαναλαμβάνω και πάλι, ότι το ίδιο θα ισχυριζόμουν για το βιβλίο αυτό, ακόμη και αν ο δημιουργός του δεν ήμουν εγώ αλλά οποιοσδήποτε άλλος συγγραφέας. Και αυτό, γιατί οι γνώσεις που παρέχει μπορούν να μετουσιωθούν από τον καθένα άμεσα σε πράξη, μέσα από συλλογικά οικονομικά σχήματα ομοιοεπαγγελματιών για την παραγωγή παντός είδους πρωτογενών προϊόντων, καθώς και αντίστοιχων προϊόντων παροχής υπηρεσιών.**

Λόγω λοιπόν της προφανούς ωφελιμότητας του βιβλίου αυτού για το ευρύ κοινό, απευθύνθηκα σε πολλά μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ), και ιδιαίτερα σε ηλεκτρονικά, εξαιτίας της ζωντανής αμεσότητάς τους με τους τηλεθεατές ή τους ακροατές τους. Δυστυχώς, εκτός από μία μόνον εξαίρεση θετικής ανταπόκρισης από κάποιο τοπικό κανάλι της Θεσσαλονίκης (TV 100 – ένα Βιβλίο, ένα Ταξίδι), όλα τα άλλα «κώφευσαν ευσχήμως δια της σιωπής τους». Σχετικά με το θέμα αυτό αισθάνομαι την ανάγκη να καταθέσω ακόμα, ότι την πιο πικρή απογοήτευση την εισέπραξα από κάποιο μεγάλο κρατικό κανάλι (NET), όταν στην τηλεφωνική μου «παρενόχληση» μετά από την αποστολή του βιβλίου, έλαβα την ψυχρή απάντηση, ότι η παρουσίαση βιβλίων δεν «ενέπιπτε» δήθεν στην θεματολογία της απογευματινής εκείνης, κατά τα άλλα, πολυθεματικής εκπομπής του καναλιού (Έχει ΓΟΥΣΤΟ). «**Οποία όμως ετσιθελική πρόφαση!!**», καθότι συχνά παρουσιάζονταν, και παρουσιάζονται πάντα μέχρι τα σήμερα, διάφορα άλλα βιβλία μέσα από την εν λόγω εκπομπή!! Το δικό μου όμως έμεινε εκτός «νυμφώνος», προφανώς γιατί

δεν τυχαίνει να ανήκω στους «αναγνωρίσιμους» και «μεγάλους» συγγραφείς. Ενώ, και πάντα κατά την ταπεινή μου γνώμη, τα κριτήρια θα έπρεπε να καθορίζονται ανάλογα με την ωφελιμότητα του περιεχομένου για το πλατύ κοινό, για κάθε υποψήφιο προς παρουσίαση βιβλίο. Και κυρίως μέσα από τα κρατικά κανάλια, τα οποία θα έπρεπε να δείχνουν ιδιαίτερη ευαισθησία και ενδιαφέρον, όταν πρόκειται για τέτοια, ζωτικού κοινωνικο-οικονομικού και κοινωνικο-πολιτικού περιεχομένου βιβλία, ανεξάρτητα από την «μικρή» ή την «μεγάλη» αναγνωσιμότητα του συγγραφέα.....

Τέλος κλείνοντας τον «αντί για πρόλόγό μου» αυτόν, θα ήθελα να ευχαριστήσω με ευγνωμοσύνη το Δίκτυο Κ.Α.Π.Α. (Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Περιφερειακής Ανάπτυξης) των Ιωαννίνων και ιδιαίτερα τον εκπρόσωπό του Λουκά Μπρέχα για την άοκνη και πολύτιμη βοήθειά του στο στήσιμο και στην εμφάνιση του ηλεκτρονικού κειμένου (καθώς και για την αναζήτηση των τελευταίων στατιστικών στοιχείων για την ICA) της 5^{ης} αυτής έκδοσης του ανά χείρας βιβλίου μου.

Σταύρος Μαριάδης

Ο τύπος για τη 2η έκδοση:

«... Ως το μοναδικό στο είδος του, σήμερα, γιατί καλύπτει σφαιρικά όλες τις βασικές διαστάσεις σχετικά με την ορθόδοξη θεωρία των σύγχρονων συνεταιρισμών, χαρακτηρίζει ο συγγραφέας στον πρόλογο το έργο του. Και στο κυρίως κείμενο πραγματεύεται συστηματικά το αντικείμενό του από ιστορική και συγχρονική - συγκριτική σκοπιά»

Οικονομικός Ταχυδρόμος
3 Ιανουαρίου 1992

Πρόκειται για μια ακόμη μοναδικότητα του συγγραφέα στον επιστημονικό αυτό χώρο από την εισαγωγή του συνεταιριστικού θεσμού στη χώρα μας μέχρι σήμερα. Μοναδικότητα, γιατί είναι από τα λιγιστά βιβλία του είδους του, που έχουν γραφεί καθ' όλο αυτό το μεγάλο χρονικό διάστημα και κυκλοφόρησαν από Έλληνες συγγραφείς, διαφέρει πρωτοτυπώντας και ως προς τη δομή και ως προς το περιεχόμενο.

"Γνώμη", Τοπική εφημερίδα Χαλκιδικής
24 Ιουνίου 1992

Τρίτη εναλλακτική λύση για την οικονομία είναι οι συνεταιρισμοί. Ένα ενδιαφέρον βιβλίο του κ. Σταύρου Μαριάδη. Η τροχοπέδη στον αχαλίνωτο φιλελευθερισμό.

Μακεδονία
24 Αυγούστου 1994

Ο τύπος για τη 4η έκδοση:

Κυκλοφορεί ήδη σε τέταρτη βελτιωμένη και συμπληρωμένη έκδοση το βιβλίο του Σταύρου Μαριάδη.

Το βιβλίο αυτό είναι μέχρι στιγμής (από το 1992) το μοναδικό στο είδος του στην Ελλάδα. Αλλά και στη διεθνή βιβλιογραφία, που την παρακολουθούμε συστηματικά, αποτελεί μιαν ιδιαιτερότητα λόγω της μοναδικής του δομής και σφαιρικότητας στο χώρο της συνεργατικής θεωρίας, τόσο ιστορικά, όσο και σε βάθος χρόνου μελλοντικά.

Σε κάθε καταγραμμένη γωνιά του εμπεριέχονται μηνύματα μέχρι και κραυγές αγωνίας για τα τεκταινόμενα στον τόσο κοινωνικό-οικονομικά

ευαίσθητο συνεργατικό χώρο. Χώρος που βρίσκεται από τη γένεση του, και σήμερα έχει μπει πλέον επικίνδυνα στο στόχαστρο του νεοφιλελεύθερου πνεύματος των εθνικών και πολυεθνικών μεγαθηρίων στα πλαίσια της σαρωτικής παγκοσμιοποίησης σε βάρος των μικρών επαγγελματιών σε όλους τους χώρους και σε όλα τα επίπεδα της παραγωγής και της παροχής υπηρεσιών. Το βαθυστόχαστο αυτό πόνημα εκφράζει αναμφισβήτητα την πρακτική και φιλοσοφική, ανθρωποκεντρικά προσηλωμένη, Ιδεολογία στο πνεύμα της ειρηνικής οικονομικής επανάστασης, όπως αυτή διατυπώθηκε το 19^ο αιώνα από τους πρωτεργάτες του σύγχρονου Συνεργατισμού και έκτοτε παραμένει διαχρονική. Φρονούμε ότι ένα τέτοιο θεωρητικό έργο αξίζει και πρέπει να διαβασθεί από κάθε κοινωνικά προβληματισμένο πολίτη και να μη περιοριστεί μόνο στο χώρο της σπουδάζουσας νεολαίας, όπου ως διδακτικό σύγγραμμα σε πέντε Τ.Ε.Ι. της χώρας εφοδιάζε και εφοδιάζει από το 1992 τους φοιτητές με τις βασικές γνώσεις περί Συνεργατισμού στο πλαίσιο των σπουδών τους. Πέρα λοιπόν από το φοιτητικό σύγγραμμα μπορεί και πρέπει να αποκτηθεί από όλους τους μικρούς επαγγελματιοβιοτέχνες και μικροαγρότες, αλλά και από τους αρχηγούς των οικονομικά αδύναμων νοικοκυριών (καταναλωτών), στους οποίους θα φανεί πολύτιμο για την απόκτηση των απαραίτητων σχετικών γνώσεων. Γνώσεις τις οποίες επιβάλλεται να μετατρέψουν σε κάθε είδους συνεργατικό σχήμα προκειμένου να αντιμετωπίσουν, οι μεν πρώτοι (παραγωγοί) την εξοντωτική απειλή και αφανισμό τους, ενώ οι δεύτεροι (καταναλωτές) τη δυσβάστακτη εκμετάλλευσή τους από τα οικονομικά μεγαθήρια του παγκοσμιοποιητικού κεφαλαίου, όπως είχε προβλέψει με απόλυτη ευστοχία και ο Γάλλος πρωτεργάτης συνεργατιστής του 19^{ου} αιώνα, Κάρολος Φουριέ

*Αγροτική Επικαιρότητα Καβάλας
9 Σεπτεμβρίου 2004*

ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΡΙΑΔΗ: Συνεργατισμός - Συνεταιρισμοί:
ΙΣΤΟΡΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΑΙΘΗΣΤΟΛΗ, η ανακλαστική λύση.
Ανακλαστική 2003 4η έκδοση, σελίδες 433.

Βαθιά φιλοσοφημένο, με πλούτο στοιχείων από τη διεθνή βιβλιογραφία, γνώμες και δοξασίες αρχαίων φιλοσόφων και ιδεολόγων συνεταιριστών του 18ου αιώνα, είναι τούτο το βιβλίο του καθηγητή Σταύρου Μαριάδη. Με ταξινομημένη μεθοδικά την ύλη του, κατευθύνει τη σκέψη από τις παρυφές, στην καρδιά του γνωστικού αντικειμένου και συναρπάζει τον αναγνώστη του.

Ο όρος, τα όρια και τα περιεχόμενα του Συνεργατισμού, του Συνεταιρισμού και του Ισολαϊσμού έχουν σ' αυτό το βιβλίο, ορατές διαχωριστικές γραμμές, ώστε να μην αφήνουν καμιά σύγχυση στο μέλετήτη.

Είναι πολύ σημαντικό ότι μαζί με τις ονσιολογικές αναλύσεις, αναφέρονται συγκεκριμένες εφαρμογές και αναμφισβήτητοι υποστηρικτές τους. Οι αναφορές εξάλλου στους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους και στις εφαρμογές που είχε ο συνεργατισμός στην Ελλάδα, δίδουν την έκταση της ιδεολογικής του καρπιφορίας στη χώρα μας. Ιδιαίτερα οι αναφορές σε ιδεολόγους συνεταιριστές από το διεθνή χώρο, η παρουσίαση του έργου των θέσεων και απόψεων τους σε συνθήκες, συγκεκριμένων περιοχών και εποχών, αποκαλύπτουν ταυτόχρονα και τους αγώνες τους, όπως και τις αντιδόσεις που συνάντησαν διαχρονικά.

Αλλά και η παρουσίαση από το συγγραφέα της συνεταιριστικής ιδεολογίας και δραστηριότητες κατά χώρα (στα κεφάλαια τρία, τέσσερα και πέντε) έδειξε περύτερα ότι ο Συνεργατισμός επιβιώνει και αναπτύσσεται όπου και όσο διατηρεί την ανεξαρτησία του και σέβεται στην πορεία του, τις ακατόλυτες αρχές του. Φυσικά ο συγγραφέας, επέδειξε προτερήματα στο σεβασμό των αρχών του συνεργατισμού και επικρίνει τις όποιες αποκλίσεις διαπιστώνει. Στα δύο τελευταία κεφάλαια του βιβλίου του (έναντο και δέκατο) ο κ. Μαριάδης σηματοδοτεί τη μελλοντική πορεία του συνεργατισμού με τα δεδομένα των ιστορικών αναλύσεων του, τις εμπειρίες και τις εκτιμήσεις του.

Το βιβλίο του πάντα επικίρνο, «όσο θα υπάρχει η αρθεόδοξη συνεταιριστική θεωρία και πράξη» όπως ο ίδιος υποστηρίζει επαγωγικά, είναι πράγματι ένα πολύ καλό βοήθημα για τους φοιτητές του, για τους σπουδούς είναι γραμμένο, αλλά και για όποιον θέλει να διαρκάσει την ιδεολογία του για δράση στο αγροσυνεταιριστικό μας κίνημα.

(Γ.Β.Σ.)

III

Κριτική από το ειδικό περιοδικό "Συνεταιριστική Πορεία"
τεύχος 70/2003. Αθήνα

Βαθιά φιλοσοφημένο, με πλούτο στοιχείων από τη διεθνή βιβλιογραφία, γνώμες και δοξασίες αρχαίων φιλοσόφων και ιδεολόγων συνεταιριστών του 18ου αιώνα, είναι τούτο το βιβλίο του καθηγητή Σταύρου Μαριάδη. Με ταξινομημένη μεθοδικά την ύλη του κατευθύνει τη σκέψη από τις παρυφές στην καρδιά του γνωστικού αντικειμένου και συναρπάζει τον αναγνώστη του.

Ο όρος, τα όρια και το περιεχόμενο του Συνεργατισμού, του Συνεταιρισμού και του Σοσιαλισμού έχουν σ' αυτό το βιβλίο, ορατές διαχωρίστικες γραμμές, ώστε να μην αφήνουν καμιά σύγχυση στο μελετητή.

Είναι πολύ σημαντικό ότι μαζί με τις εννοιολογικές αναλύσεις, αναφέρονται συγκεκριμένες εφαρμογές και αναμφισβήτητοι υποστηρικτές τους. Οι αναφορές εξάλλου στους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους και στις εφαρμογές που είχε ο συνεργατισμός στην Ελλάδα, δίδουν την έκταση της ιδεολογικής του καρποφορίας στη χώρα μας. Ιδιαίτερα οι αναφορές σε ιδεολόγους συνεταιριστές από το διεθνή χώρο, η παρουσίαση του έργου των θέσεων και απόψεών τους σε συνθήκες, συγκεκριμένων περιοχών και εποχών, αποκαλύπτουν ταυτόχρονα και τους αγώνες τους, όπως και τις αντιδράσεις που συνάντησαν διαχρονικά.

Αλλά και η παρουσίαση από το συγγραφέα της συνεταιριστικής ιδεολογίας και δραστηριότητες κατά χώρα (στα κεφάλαια τρία, τέσσερα και πέντε) έδειξε περίτρανα ότι ο Συνεργατισμός επιβιώνει και αναπτύσσεται όπου και όσο διατηρεί την ανεξαρτησία του και σέβεται στην πορεία του, τις ακατάλυτες αρχές του. Φυσικά ο συγγραφέας, επιδέξια προτρέπει στο σεβασμό των αρχών του συνεργατισμού και επικρίνει τις όποιες αποκλίσεις διαπιστώνει. Στα δύο τελευταία κεφάλαια του βιβλίου του (ένατο και δέκατο) ο κ. Μαριάδης σηματοδοτεί τη μελλοντική πορεία του συνεργατισμού με τα δεδομένα των ιστορικών αναλύσεων του, τις εμπειρίες και τις εκτιμήσεις του.

Το βιβλίο του πάντα επίκαιρο, «όσο θα υπάρχει η ορθόδοξη συνεταιριστική θεωρία και πράξη», όπως ο ίδιος υποστηρίζει εισαγωγικά, είναι πράγματι ένα πολύ καλό βοήθημα για τους φοιτητές του, για τους οποίους είναι γραμμένο, αλλά και για όποιον θέλει να θωρακίσει την ιδεολογία του για δράση στο αγροτοσυνεταιριστικό μας κίνημα.

(Γ.ΒΧ)

*Κριτική από το ειδικό περιοδικό "Συνεταιριστική Πορεία"
τεύχος 70/2003. Αθήνα*

Περιοδικό ΠΑΡΕΣΕΞ
Αριστοτικός Συνεργατισμός,
Δεκέμβριος 2004
τ. 24

► Συνεργατισμός - Συνεταιρισμοί Ιστορία - φιλοσοφία - αποστολή

Ηλεκτρονική: Η 3D ψηφιακή επεξεργασία οδηγεί το βιβλίο του Σταύρου Μαριάδη "Συνεργατισμός- Συνεταιρισμοί Ιστορία - φιλοσοφία - αποστολή, η εναλλακτική λύση". Όπως επισημαίνει ο συγγραφέας στον πρόλογο του, οι πρώτες βασικές σκέψεις, οι οποίες αποτέλεσαν το πρόπλασμα για την συγγραφή του βιβλίου, γεννήθηκαν το 1970, όταν το ερευνητικό σκέπασμα του Ινστιτούτου Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Στο σύνθετο πλαίσιο της έρευνας πραγματοποιήθηκε το 1980 στη Σελήνη ένα εναλλακτικό βιολογικό στοίχιση (DNA) στη Σελήνη και η εναλλακτική λύση έγινε και στο ιστορικό πλαίσιο της φιλοσοφίας.

Η αρχική ανακάλυψη αφορούσε τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα της ζωής για το βιολογικό βελτιστοποιημένο, επιλεκτικό και οργανωμένο σύστημα της ζωής που υπάρχει στο πλάσμα για τον κ. Μαριάδη. Θεωρούσε ότι η ενεργειακή αλληλεπίδραση αποτελεί κλειδί στην κατανόηση βιολογικών και κοινωνικών της αλληλεπίδρασης. Είχε αναπτύξει τον για να αλληλεπιδράσει και μπορεί να λειτουργήσει ως οργανισμός ζωής (ζωή) ή ως κέντρο. Το σκέπασμα βιολογικό πλάσμα της ζωής (DNA) και της ζωής η ενέργεια της ζωής και της ζωής.

Το βιβλίο αναλύει σε τέσσερις μέρη, τα οποία περιλαμβάνουν αναλυτικά δύο κεφάλαια:

- Στο πρώτο μέρος γίνεται μια επίσημη αλλά κοστοπιστημένη εισαγωγή στις "πρωταρχικές" αρχές, η οποία είναι η παραγωγή ενός "πλάσματος ζωής".
- Το δεύτερο μέρος, οι 10 πρώτες κεφάλαια και αναφέρονται στο κέντρο της ζωής, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο. Αφ' ηρώς στους βιολογικούς, και τα πρώτες ανακάλυψεις - ανακάλυψεις των πρώτων κεφαλαίων, με το κέντρο της ζωής, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο.
- Το τρίτο μέρος αναλύει σε δύο βασικές σκέψεις: η ενεργειακή αλληλεπίδραση, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο.

Κεφάλαιο - 1.1, η οποία περιλαμβάνει τον βιολογικό βελτιστοποιημένο και φιλοσοφικό βελτιστοποιημένο κέντρο.

- Έτσι, η ιστορία αφορούσε στη βιολογική αλληλεπίδραση του πλάσματος ζωής, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο.
- Η ιστορία αφορούσε στη βιολογική αλληλεπίδραση του πλάσματος ζωής, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο.

Το βιβλίο έχει συνταχθεί στο κέντρο της ζωής, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο. Η ιστορία αφορούσε στη βιολογική αλληλεπίδραση του πλάσματος ζωής, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο.

- Η ιστορία αφορούσε στη βιολογική αλληλεπίδραση του πλάσματος ζωής, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο.
- Η ιστορία αφορούσε στη βιολογική αλληλεπίδραση του πλάσματος ζωής, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο.

Κάθε σκέψη βιολογική περιλαμβάνει δύο βασικές σκέψεις: η ενεργειακή αλληλεπίδραση κέντρο, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο.

- Η ιστορία αφορούσε στη βιολογική αλληλεπίδραση του πλάσματος ζωής, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο.
- Η ιστορία αφορούσε στη βιολογική αλληλεπίδραση του πλάσματος ζωής, η οποία είναι η ζωική αλληλεπίδραση κέντρο.

Συνεργατισμός - Συνεταιρισμοί
Ιστορία - φιλοσοφία - αποστολή
Σταύρου Μαριάδη
Σελήνη 1980

Κυκλοφορεί σε 4η βελτιωμένη και συμπληρωμένη έκδοση το βιβλίο του Σταύρου Μαριάδη "Συνεργατισμός-Συνεταιρισμοί, ιστορία - φιλοσοφία - αποστολή, η εναλλακτική λύση". Όπως επισημαίνει ο συγγραφέας στον πρόλογο του, οι πρώτες βασικές σκέψεις, οι οποίες αποτέλεσαν το πρόπλασμα για την συγγραφή του βιβλίου αυτού, καταχωρήθηκαν το πρώτο κατά την δεκαετία τον '70, όταν τότε λειτουργούσε ακόμα ως επιμελητής (σήμερα λέκτορας) στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Στη

συνέχεια καλλιεργήθηκαν και διαμορφώθηκαν σε διδακτική ύλη, την οποία δίδαξε με συνεχείς βελτιώσεις από το 1980 στα πλαίσια των συνεταιριστικών μαθημάτων στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, ενώ μέρος της ύλης αυτής δίδαξε επί σειρά εξαμήνων (1990 - 96) ως επισκέπτης καθηγητής και στο νεότευκτο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλίας.

Η ευμενής απήχηση που είχε, στη σπουδάζουσα νεολαία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης η νέα για τα ελληνικά δεδομένα αυτή ύλη, αποτέλεσε μια προκριματική αποδοχή της και ταυτόχρονα μια θετική πρόκληση για τον κ. Μαριάδη, δίνοντάς του το απαραίτητο κουράγιο για να προχωρήσει στην παραπέρα βελτίωση και ολοκλήρωσή της στο παρόν βιβλίο. Επίσης, επισημαίνει πως για να φθάσει στη σημερινή του μορφή το έργο αυτό, απαιτήθηκαν συμπληρωματικές έρευνες πέντε μηνών. Τις οποίες πραγματοποίησε τελικά στις πλούσιες βιβλιοθήκες των Πανεπιστημίων της Κολωνίας και της Νυρεμβέργης.

Το βιβλίο χωρίζεται σε τέσσερα μέρη, τα οποία περιλαμβάνουν συνολικά δέκα κεφάλαια.

- Στο πρώτο μέρος γίνεται μια σύντομη αλλά κατατοπιστική αναφορά στις προσυνεταιριστικές μορφές από την αρχαιότητα μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα.
- Το δεύτερο μέρος, με τα πέντε κεφάλαια του, αναφέρεται στις χώρες εκείνες από τις οποίες ξεκίνησε το σύγχρονο συνεταιριστικό κίνημα. Και κύρια στους βασικότερους πρωτεργάτες συνεργατιστές- συνεταιριστές των χωρών αυτών, με τα μέχρι σήμερα αξιοπρόσεκτα συνεταιριστικά τους προπλάσματα - μοντέλα.
- Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει τις δύο βασικές σχολές των σύγχρονων συνεταιρισμών, την Γερμανική και εκείνη της Ροχδάλης - ICA, με πλήρη ανάλυση των αρχών της δεύτερης, οι οποίες είναι και οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές σήμερα.
- Τέλος, το τέταρτο μέρος αναλύει στα δύο βασικότερα κεφάλαια του την έννοια και την αποστολή των σύγχρονων συνεταιρισμών και πραγματεύεται τον συνεργατισμό ως ένα εναλλακτικό κοινωνικό - οικονομικό σύστημα. Τα δύο αυτά κεφάλαια αποτελούν και την πεμπτουσία του βιβλίου αυτού.

Το βιβλίο έχει αναθεωρηθεί δύο φορές από τον συγγραφέα, η πρώτη κατά την τρίτη έκδοσή του, που προέκυψε λόγω της αναθεώρησης των Διεθνών Συνεταιριστικών Αρχών στις οποίες στηρίζονταν και λειτουργούσαν οι ανά τον κόσμο συνεταιρισμοί από το 1966 έως το 1995. Παράλληλα, με την ευκαιρία προστέθηκε και μια σύντομη βιογραφία των

ελλήνων πρωτοπόρων συνεταιριστών.

Η δεύτερη αναθεώρηση έγινε στην παρούσα έκδοση με την προσθήκη τριών σημαντικών τμημάτων:

- Νεότερα στοιχεία για την Κοινή Συντροφιά των Αμπελακίων που προέκυψαν από πρόσφατη συμπληρωματική μελέτη του συγγραφέα.
- Ένα υποκεφάλαιο για την ICA
- Και μια σχετικά σύντομη αναφορά στο νεότευκτο Ευρωπαϊκό Συνεταιρισμό.

Χάρη στην μεθοδικά ταξινομημένη ύλη του, το βιβλίο κατευθύνει τον αναγνώστη από τις παρυφές στην καρδιά του γνωστικού αντικειμένου συναρπάζοντάς τον. Ταυτόχρονα, οι όροι, τα όρια και τα περιεχόμενα των φιλοσοφικών ρευμάτων του Συνεργατισμού, του Συνεταιρισμού και του Σοσιαλισμού, ορίζονται σαφώς ώστε να αποτρέπουν την σύγχυση του μελετητή.

Πρόκειται για ένα βιβλίο διαρκούς επικαιρότητας "όσο θα υπάρχει η ορθόδοξη συνεταιριστική θεωρία και πράξη", όπως υποστηρίζει ο συγγραφέας στην εισαγωγή του. Ταυτόχρονα, είναι ένα πολύ καλό βοήθημα για τους φοιτητές για τους οποίους ξεκίνησε και η συγγραφή του, αλλά και για όποιον θέλει να θωρακίσει ιδεολογικά την δράση του στο ελληνικό συνεταιριστικό κίνημα.

*Περιοδικό «Αγροτικός Συνεργατισμός» της ΠΑΣΕΓΕΣ
Τεύχος 27 Δεκέμβριος 2004*

Ένα βιβλίο με τίτλο Συνεργατισμός- Συνεταιρισμοί ΙΣΤΟΡΙΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Του
Ευθύμιου Νικολαΐδη
Πρ. Διευθυντή Γεωργίας
Ν. Ρυθίου

Με αφορμή τις κινητοποιήσεις των αγροτών όλης της χώρας εδώ και αρκετές εβδομάδες, διεκδικώντας το δικαίωμα της επιβίωσης από την πολιτεία, η οποία στο όνομα της παγκοσμιοποίησης τους όρισε στο έλεος των πολυεθνικών, των καρτέλ και της ελεύθερης αγοράς, διαβάσαμε το πολύ αποδοτικό και ροζοειδές βιβλίο, του Ομότιμου καθηγητή του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Δρ. Σταύρου Μα-

ριάδη, με τίτλο Συνεργατισμός-Συνεταιρισμοί. ΙΣΤΟΡΙΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΑΠΟΣΤΟΛΗ.

Το βιβλίο αυτό είναι ένα έργο διαχρονικό. Έρχεται σε επικαιρότητα κάθε φορά που αποσπάζεται εργατική και παραγωγική τάξη ξεσηκώνεται, προκειμένου να διεκδικήσει το δικαίωμά της, από τον οποιοδήποτε εργοδότη και από την πολιτεία για την κατοχύρωσή τους. Το δικαίωμα αυτό δεν υπήρξε πάντοτε στις ανθρώπινες κοινωνίες και τις εργασιακές τάξεις. Το κατέκτησαν όλοι οι εργαζόμενοι μέσα από τη φιλοσοφία, τις αρχές και τους κανόνες του συνεργατισμού, στους οποί-

ους δοκίμασαν και δομούνται όλοι οι συνδικαλιστικοί, συνεταιριστικοί και πολιτιστικοί φορείς που σκοπό έχουν, όχι μόνο να αντιβούν με οικονομική επίγνωση των εργαζομένων, αλλά και να τους δώσουν τη δυνατότητα μέσα από τη μαχητικότητα να προωθήσουν την αξιοπρέπεια και την πολιτερότητα.

Σήμερα με την οικονομική κρίση η οποία απειλεί την παγκόσμια οικονομία, γίνεται ακόμα πιο επίκαιρο γιατί καταδεικνύεται ακόμα περισσότερο, ότι χωρίς τον συνεργατισμό δεν μπορεί από μόνο της η αγορά να προσφέρει την οικονομία των λαών, αλλά ούτε τη δημο-

κρατία των πολιτών εσπέρμα. Αυτό μπορεί να προσταθεί και να προσφέρει μόνο όταν ο λαός έχει συμμετάσχει σ' αυτήν. Σήμερα λοιπόν ημετέροισι στη δημοκρατία μπορεί να προωθηθεί μόνο από οργανώσεις που επιζητούν πραγματικά στη φιλοσοφία και τις αρχές του συνεργατισμού.

Πιστεύω ότι το εν λόγω βιβλίο του κ. Μαριάδη αποτελεί σε κάθε περίπτωση ένα σημαντικό βιβλίο που συμβάλλει στους καρπούς μας. Πιστεύω ακόμα ότι το βιβλίο αυτό πρέπει να μελετηθεί από κάθε μορφωμένο άνθρωπο, γιατί τα τον βοηθάει να τοποθετηθεί κοινωνικά σωστά και υπεύθυνα.

Με αφορμή τις κινητοποιήσεις των αγροτών όλης της χώρας εδώ και αρκετές εβδομάδες, διεκδικώντας το δικαίωμα της επιβίωσης από την πολιτεία, η οποία στο όνομα της παγκοσμιοποίησης τους άφησε στο έλεος των πολυεθνικών, των καρτέλ και της ελεύθερης αγοράς, θυμήθηκα το πολύ σπουδαίο και μοναδικό Βιβλίο, του Ομότιμου καθηγητή του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης Δρ. **Σταύρου Μαριάδη**, με τίτλο Συνεργατισμός-Συνεταιρισμοί. ΙΣΤΟΡΙΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΑΠΟΣΤΟΛΗ.

Το βιβλίο αυτό είναι ένα έργο διαχρονικό. Έρχεται σε επικαιρότητα κάθε φορά που οποιαδήποτε εργατική και παραγωγική τάξη ξεσηκώνεται, προκειμένου να διεκδικήσει τα δικαιώματά της, από τον οποιοδήποτε εργοδότη και από την πολιτεία για την κατοχύρωσή τους. Το δικαίωμα αυτό δεν υπήρξε πάντοτε στις ανθρώπινες κοινωνίες και τις εργασιακές τάξεις. Το κατέκτησαν όλοι οι εργαζόμενοι μέσα από τη φιλοσοφία, τις αρχές και τους κανόνες του συνεργατισμού, στους οποίους βασίζονται και δομούνται όλοι οι συνδικαλιστικοί, συνεταιριστικοί και πολιτιστικοί φορείς που σκοπό έχουν, όχι μόνο να ανεβάσουν το οικονομικό επίπεδο των εργαζομένων, αλλά και να τους δώσουν

τη δυνατότητα μέσα από τη μαζικότητα να προστατέψουν την αξιοπρέπεια και τον πολιτισμό τους.

Σήμερα με την οικονομική κρίση να απειλεί την παγκόσμια οικονομία, γίνεται ακόμα πιο επίκαιρο γιατί καταδεικνύεται ακόμα περισσότερο, ότι χωρίς τον συνεργατισμό δεν μπορεί από μόνη της η αγορά να προστατέψει την οικονομία των λαών, αλλά ούτε τη δημοκρατία σαν πολιτικό σύστημα. Αυτή μπορεί να προστατευθεί και να προσφέρει μόνο όταν ο λαός έχει συμμετοχή σ' αυτήν. Σήμερα λαϊκή συμμετοχή στη δημοκρατία μπορεί να προκύψει μόνο από οργανώσεις που στηρίζονται πραγματικά στη φιλοσοφία και τις αρχές του συνεργατισμού.

Πιστεύω ότι το εν λόγω βιβλίο του κ. Μαριάδη απαντά σε πάρα πολλά ακατανόητα που συμβαίνουν στους καιρούς μας. Πιστεύω ακόμα ότι το βιβλίο αυτό πρέπει να μελετηθεί από κάθε μορφωμένο άνθρωπο, γιατί θα τον βοηθήσει να τοποθετηθεί κοινωνικά σωστά και υπεύθυνα.

*Ευθυμίος Νικολιδάκης
Πρ. Διευθυντής Γεωργίας Ν. Ρεθύμνου
12 Φεβρουαρίου 2009*

Το βιβλίο «Συνεργατισμός- Συνεταιρισμοί» του κ. Σταύρου Μαριάδη, δίνει μια άλλη πνοή στην μέχρι τώρα κλασική ανάπτυξη των θεμάτων του συνεργατισμού.

Ο κ. Μαριάδης κατά την ιστορική ανάπτυξη του θέματος εκτός των άλλων, σαν ένας σύγχρονος Σκαπανέας συνεχιστής των Πρωτοπόρων του Rochdale, «ξεθάβει» αντιπροσωπευτικές επιστολές από την πρώιμη εποχή του συνεργατισμού, ως αναμφισβήτητες μαρτυρίες των συνθηκών εξέλιξης του συνεργατισμού στον κόσμο αλλά και στην Ελλάδα, που απαντάνε στο «γιατί πήγε προς αυτή την κατεύθυνση;»

Αναφέρεται στον τόπο μας, που χρονικά σχεδόν παράλληλα με την Ευρώπη, αν όχι νωρίτερα, δημιουργήθηκαν προπλάσματα των σύγχρονων συνεταιριστικών δομών.

Με σθένος και παρηρησία αναδεικνύει την πρωτοποριακή θέση της Ελλάδας στην παγκόσμια συνεργατική ιστορία, ζητώντας, μέσα από

αυτό το σύγγραμμα του, την διεθνή αναγνώριση που αβίαστα δικαιούται η χώρα μας.

Συνεχίζοντας στις επόμενες σελίδες του έργου του πάντα ως σύγχρονος Σκαπανέας, αναλύει την πορεία του Συνεταιριστικού Κινήματος, «ξεθάβει» και παραθέτει σημαντικά παραστατικά στοιχεία που συνέβαλαν στην σύγχρονη διαμόρφωση των συνεταιριστικών αρχών, αλλά και την σύζευξή τους με τις αρχές της γερμανικής συνεταιριστικής σχολής.

Σίγουρα το ελληνικό συνεταιριστικό κίνημα πρέπει να αισθάνεται τυχερό που ο κ. Μαριάδης σπούδασε στην Γερμανία, και είχε την έμπνευση να μοιραστεί αυτή του την ολοκληρωμένη γνώση συγγράφοντας το βιβλίο «Συνεργατισμός - Συνεταιρισμοί» που περιγράφει λεπτομερώς τις διαφορές και ομοιότητες των δύο διεθνών Σχολών του συνεργατισμού.

Όλα αυτά τα μοναδικά στοιχεία που εμπεριέχονται στο βιβλίο του κ. Μαριάδη πρέπει να γίνουν κτήμα της νέας γενιάς, για να πάρει την σκυτάλη από τους παλαιότερους, γνωρίζοντας τι συνέβη αλλά και γιατί συνέβη στην Ελλάδα αλλά και σε όλο τον κόσμο, για να διεκδικήσει διεθνώς την αναγνώριση της ιστορικής συμβολής του τόπου μας στο παγκόσμιο συνεργατικό κίνημα, να μην απογοητεύεται για την κακοτυχία του κατανοώντας τις αιτίες, αλλά και να γίνει κάτοχος των ανθρωπιστικών συνεταιριστικών αξιών και αρχών που αναλύονται διαχρονικά με κάθε λεπτομέρεια.

Εάν όλα τα παραπάνω που εμπεριέχονται στο βιβλίο ως «ανάλυση σε δεύτερο επίπεδο», δεν γίνουν κτήμα της νέας γενιάς τι μπορούμε άραγε να περιμένουμε στο μέλλον;

*Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης &
Περιφερειακής Ανάπτυξης
5 Μαΐου 2009*

Πρόλογος

Οι πρώτες βασικές σκέψεις, οι οποίες αποτέλεσαν το πρόπλασμα για την συγγραφή του βιβλίου αυτού, καταχωρήθηκαν το πρώτο κατά την δεκαετία του 1970 όταν τότε λειτουργούσα ακόμα ως επιμελητής (σήμερα λέκτορας) στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Στη συνέχεια καλλιεργήθηκαν και διαμορφώθηκαν σε διδακτική ύλη, την οποία δίδαξα με συνεχείς βελτιώσεις από το 1980 στα πλαίσια των συνεταιριστικών μαθημάτων στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης· μέρος της ύλης αυτής δίδαξα επί σειρά εξαμήνων (1990/96) ως επισκέπτης καθηγητής και στο νεότευκτο τότε Πανεπιστήμιο της Θεσσαλίας.

Η ευμενής απήχηση που είχε στη σπουδάζουσα νεολαία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η νέα για τα ελληνικά δεδομένα αυτή ύλη, αποτέλεσε μια προκριματική αποδοχή της και ταυτόχρονα μια θετική πρόκληση για μένα, η οποία μου έδωσε το απαραίτητο κουράγιο για να προχωρήσω στην παραπέρα βελτίωση και ολοκλήρωσή της στο παρόν πλέον βιβλίο. Ας σημειωθεί ακόμη, ότι για να φθάσει στη σημερινή του μορφή το έργο αυτό, απαιτήθηκαν συμπληρωματικές έρευνες πέντε μηνών, που τις πραγματοποίησα τελικά στα Πανεπιστήμια Κολωνίας και Νυρεμβέργης, οι πλούσιες βιβλιοθήκες των οποίων μου διευκόλυναν τα μέγιστα προς την κατεύθυνση αυτή. Εκφράζονται θερμές ευχαριστίες προς τους Καθηγητές των Πανεπιστημίων αυτών: Zerche, Engelhardt, Hahn και Laurinkari (Φιλανδός καθηγητής, συνεργάτης του Πανεπιστημίου Νυρεμβέργης).

Επειδή ο Συνεργατισμός ως επιστημονικό αντικείμενο διδασκαλίας στη χώρα μας καθιερώθηκε μόλις στη δεκαετία του '70, δεν είχε προκύψει μέχρι τότε επιτακτικά η ανάγκη για την συγγραφή τέτοιων βασικών επιστημονικών εγχειριδίων για την συστηματική του διδασκαλία κύρια στην τριτοβάθμια εκπαίδευ-

ση. Τα κάποια ελάχιστα παραπλήσια βιβλία που έχουν γραφεί από την δημιουργία του Νεο-Ελληνικού Κράτους μέχρι σήμερα, από Έλληνες συγγραφείς, αν και είναι πράγματι αξιόλογα, καθότι εκπονήθηκαν από γνήσιους ιεραπόστολους και "εραστές" του Συνεργατισμού, όμως είναι πολύ λιγοστά, πρώτον, δεύτερο δεν αξιοποιήθηκαν δυστυχώς στον καιρό τους από την ελληνική εκπαίδευση, για το λόγο που αναφέραμε πιο πάνω, και τρίτο, επί το πλείστον έχουν ξεπεραστεί.

Ανάμεσα στα λίγα αυτά βιβλία, το δικό μας σύγγραμμα μπορεί να χαρακτηριστεί χωρίς καμιά υπερβολή και ως το μοναδικό, στο είδος του, σήμερα, γιατί καλύπτει σφαιρικά όλες τις βασικές διαστάσεις σχετικά με την ορθόδοξη θεωρία των σύγχρονων συνεταιρισμών, όπως αυτή καλλιεργήθηκε μέσα από τις δεκαετίες και επαναβεβαιώθηκε, πάντοτε με σταθερό προσανατολισμό, πάνω στις αρχικές της βάσεις από κορυφαίους ευρωπαίους θεωρητικούς. Έτσι ήρθε, έστω και καθυστερημένα, για να καλύψει ένα σοβαρό κενό που υπήρχε και υπάρχει ακόμη και σήμερα στο χώρο αυτό στη χώρα μας, ως το μοναδικό, συμπληρωμένο με τις τελευταίες μεταρρυθμίσεις του 1995.

Το βιβλίο απευθύνεται κύρια στους φοιτητές και σπουδαστές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σ' αυτούς μπορεί να χρησιμεύσει και ως βασικό σύγγραμμα περί Συνεργατισμού και Συνεταιρισμών, αφού είναι σε θέση να τους εφοδιάσει πολύπλευρα με τις απαραίτητες θεωρητικές γνώσεις πάνω στο επιστημονικό αυτό αντικείμενο. Ακόμα μπορεί να φανεί χρήσιμο και στους εκπροσώπους των οικονομικών, νομικών και κοινωνικών επιστημών, όπως και στους ιστορικούς, ψυχολόγους και εκπαιδευτικούς, καθότι ο Συνεργατισμός ως επιστημονικός χώρος συνδέεται, από λίγο ως πολύ, και με τον καθένα από τους παραπάνω κλάδους.

Πέρα όμως από τη σπουδάζουσα νεολαία και τους εκπροσώπους των άλλων κλάδων που αναφέραμε, το βιβλίο αυτό μπορεί να προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες και σε όλους εκείνους

τους φορείς, οι οποίοι ασχολούνται άμεσα ή έμμεσα με τον Συνεργατισμό. Ακόμα είναι χρήσιμο και στον κάθε πολίτη, καθότι η ορθή συνεταιριστική γνώση είναι απαραίτητη σε όλους, μιας και ο καθένας μπορεί, δοθείσης ευκαιρίας, να γίνει ενεργό μέλος κάποιου συνεταιρισμού.

Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι η μελέτη του βιβλίου αυτού γίνεται ευχάριστη, καθότι η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι η στρωτή δημοτική και το ύφος πολύ γλαφυρό. Πέρα από αυτά ο αναγνώστης προκαλείται ακόμα και για έναν διάλογο μέσα από μία συνεχή παρεμβολή κοινωνικο-οικονομικών και κοινωνικο-πολιτικών ερεθισμάτων.

Το βιβλίο χωρίζεται σε τέσσερα μέρη, τα οποία περιλαμβάνουν συνολικά δέκα κεφάλαια.

Στο πρώτο μέρος γίνεται μια σύντομη αλλά κατατοπιστική αναφορά στις προσυνεταιριστικές μορφές από την Αρχαιότητα μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα.

Το δεύτερο μέρος με τα πέντε κεφάλαιά του αναφέρεται στις χώρες εκείνες, από τις οποίες ξεκίνησε το σύγχρονο (σημερινό) συνεταιριστικό κίνημα και κύρια στους βασικότερους πρωτεργάτες Συνεργατιστές - Συνεταιριστές των χωρών αυτών με τα και σήμερα ακόμα αξιοπρόσεκτα συνεταιριστικά τους προπλάσματα - μοντέλα.

Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει τις δύο βασικές Σχολές των σύγχρονων συνεταιρισμών, την Γερμανική και εκείνη της Ροχδάλης - ICA, με πλήρη ανάλυση των Αρχών της δεύτερης, οι οποίες είναι και οι διεθνείς συνεταιριστικές Αρχές σήμερα.

Τέλος, το τέταρτο μέρος αναλύει στα δύο βασικότερα κεφάλαιά του την έννοια και την αποστολή των συνεταιρισμών και πραγματεύεται τον Συνεργατισμό ως ένα εναλλακτικό κοινωνικο-οικονομικό σύστημα. Τα δύο αυτά κεφάλαια αποτελούν και την πεμπτοσύνη του βιβλίου αυτού.

Ολοκληρώνοντας το προλογικό μου αυτό σημείωμα θεωρώ σκόπιμο να προσθέσω και το παρακάτω ουσιώδες γεγονός: Το

βιβλίο αυτό είναι διαχρονικό. Και θα παραμένει πάντα επίκαιρο, και μάλιστα όσο θα υπάρχει και η φιλελεύθερη οικονομία, την οποία φιλοδοξεί και θα επιμένει πάντα να αντικαταστήσει ο Συνεργατισμός, αποδεικνύοντας πρώτ' απ' όλα, ότι είναι το πιο δίκαιο και το πιο ανθρωπιστικό κοινωνικο-οικονομικό σύστημα.

Σταύρος Μαριάδης

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο Αριστοτέλης παρατήρησε ότι ο άνθρωπος, μεταξύ όλων των όντων, είναι ένα κοινωνικό ον, μια κοινωνική ύπαρξη. Με τη διαφοροποίησή του αυτή από τα άλλα όντα, ζει και υπάρχει μέσα στην κοινωνία των ανθρώπων. Έξω από την κοινωνία αυτή δεν μπορεί να υπάρξει παρά μόνο σαν ΘΗΡΙΟ η σαν ΘΕΟΣ.

Ζώντας μέσα στην κοινωνία ο άνθρωπος είναι αναγκασμένος να συναλλάσσεται, σ'όλους τους τομείς της ζωής του, με τους συνανθρώπους του. Η ανάγκη αυτή της συναλλαγής οδήγησε τους ανθρώπους σε σχέσεις εξάρτησης του ενός από τον άλλον και μάλιστα σε σχέσεις όχι πάντα αγαθές, ανθρωπίνες, αλλά πολλές φορές καταπιεστικές και βάνουσες.

Η εξάρτηση αυτή και η ανισότητα μεταξύ των ανθρώπων ήταν, από τις παλιότερες εποχές μέχρι σήμερα, πιο έκδηλη στον οικονομικό τομέα. Κατά τη μακρόχρονη δηλαδή πορεία των οικονομικών συναλλαγών μεταξύ των ανθρώπων, κατόρθωσαν ορισμένα άτομα να αποκτήσουν μια περιουσιακή υπεροχή και γενικότερα μια ανώτερη οντότητα μέσα στην κοινωνία σε σύγκριση με τους άλλους συνανθρώπους τους. **Την υπεροχή δε αυτή την απέκτησαν, εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις, είτε επειδή συνέβη να κατέχουν μια προνομιακή θέση, που την εκμεταλλεύτηκαν κατάλληλα, είτε επειδή ήταν πιο «καπάτσοι», είτε πάλι, αυτό είναι δυστυχώς σύνηθες φαινόμενο ιδίως στη δική μας χώρα, επειδή διαχειρίστηκαν με δολερότητα δημόσιο χρήμα (απάτη, φοροκλοπή, λαθροχειρία, κατάχρηση, απιστία και άλλα παρόμοια).** Με την πάροδο δε του χρόνου την υπεροχή τους αυτή την αύξησαν με την βοήθεια του δήθεν ελεύθερου, αλλά στην ουσία άνισου και εξοντωτικού για τους μικρούς, οικονομικού ανταγωνισμού.

Έτσι δημιουργήθηκε μια οικονομική ELITE ανθρώπων που επιβλήθηκε στις άλλες κοινωνικές τάξεις, εκμε-

ταλλευόμενη αυτές στα πλαίσια του εγωιστικού ατομικού συμφέροντος. Σ' αυτήν την απαράδεκτη ηθικά κατάσταση κυριαρχεί σε πολλές χώρες του λεγόμενου ελεύθερου κόσμου η ασυδοσία και η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο σε τέτοιο βαθμό, που να ισχύει ακόμη και σήμερα ο νόμος της Ζούγκλας: "ο θάνατός σου η ζωή μου".

Στον αγροτικό χώρο η εκμετάλλευση αυτή παλιότερα γινόταν κάτω από το θεσμό της δουλοπαροικίας, αργότερα με τους κολλήγους, την τοκογλυφία κλπ. Σήμερα η εκμετάλλευση εξακολουθεί να πραγματοποιείται γενικά με την παρέμβαση του οποιουδήποτε κερδοσκοπικού κεφαλαίου (εμπορικού, βιομηχανικού κλπ.).

Σε παλιότερες εποχές οι εξαρτημένοι γεωργοί δεν μπορούσαν να αντιδράσουν κατά των εκμεταλλευτών τους, επειδή υπήρχε και πολιτικοκοινωνική εξάρτηση από αυτούς.

Από τον 19ο αιώνα όμως τα πράγματα άλλαξαν αισθητά και συνέχεια καλυτερεύουν για τους αγρότες με την θεσμική γένεση και ανάπτυξη του Συνεργατισμού.

Στο βιβλίο μας αυτό θα περιλάβουμε μεταξύ άλλων τη θεωρία και τις βασικές αρχές του Συνεργατισμού, δηλαδή θα καλύψουμε το θεωρητικό μέρος αυτού του κλάδου, ο οποίος στη χώρα μας αλλά και σε άλλες χώρες είναι και παραμένει ακόμη στο περιθώριο των οικονομικών και κοινωνικών επισημών. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε, ότι σε πολλές χώρες του κόσμου ο Συνεργατισμός αποτελεί από τις αρχές του 20ου αιώνα ανεξάρτητο επιστημονικό κλάδο στα Πανεπιστήμια και σε διάφορες άλλες Σχολές.

Όπως είναι γνωστό ο κλάδος αυτός ανήκει στις οικονομικές και κοινωνικές επιστήμες –και γενικότερα στις ανθρωπιστικές– εξετάζει δε τις σχέσεις και τη δράση του ανθρώπου μέσα στην κοινωνία σφαιρικά και όχι μονόπλευρα. Προσπαθεί ακόμη να αναλύσει τα διάφορα οικονομικά και κοινωνικά φαι-

νόμωνα, πάντοτε με γνώμονα το κοινό και όχι το ατομικό συμφέρον.

Το βασικό αντικείμενο με το οποίο ασχολείται ο Συνεργατισμός είναι η βελτίωση της οικονομικής και της κοινωνικής κατάστασης του ανθρώπου. Θέλει όμως να βλέπει τον άνθρωπο να δρα σαν σύνολο και όχι σαν μεμονωμένο άτομο. Τον άνθρωπο τον θέλει, απαλλαγμένο από κάθε νοσηρό ατομιστικό συναίσθημα, να ανεβαίνει οικονομικά συνεργαζόμενος με τους συνανθρώπους του και όχι εκμεταλλεόμενος αυτούς. Με άλλους λόγους την οικονομική άνοδο του ανθρώπου την προωθεί με βάση τη συνεργασία και την ευγενή άμιλλα και όχι με τον σκληρό ανταγωνισμό.

Με βάση αυτές και άλλες παρόμοιες σκέψεις και συναισθήματα, θα συναντήσει ο αναγνώστης μας κατά τη σπουδή του βιβλίου αυτού διάφορα σημεία τα οποία θα τον προβληματίσουν αναφορικά με το ιδεολογικό υπόβαθρο του Συνεργατισμού.

Βέβαια, τους διάφορους σχετικούς προβληματισμούς θα τους συζητήσουμε και σε πολλά άλλα σημεία του βιβλίου αυτού, με συνεπαιριστική αντικειμενικότητα και αντίληψη και μάλιστα με την ελπίδα ότι έτσι θα μπορέσουμε να προκαλέσουμε έναν καρπερό διάλογο με όλους τους αναγνώστες αλλά και με οποιονδήποτε άλλο ενδιαφερόμενο.

Ο Συνεργατισμός, ο ελεύθερος, έχει σαν ιδεολογικό του υπόβαθρο τον ανθρωπισμό. Θέλει τον οικονομούντα άνθρωπο να δρα ελεύθερα και όχι με δέσμευση της προσωπικής του ελευθερίας, όπως αυτό συμβαίνει στα διάφορα συγκεκριμένα σοσιαλιστικά καθεστώτα, όπου υπάρχουν αυτά ακόμα σε κάποιες χώρες του κόσμου. Από την άλλη μεριά όμως θέλει τον άνθρωπο να δρα ελεύθερα μεν αλλά συλλογικά και όχι, χάρη στην ελευθερία, ατομιστικά και ασύδοτα σε βάρος της οικονομίας των ασθενέστερων, όπως αυτό

συμβαίνει στα λεγόμενα φιλελεύθερα οικονομικά καθεστώτα των καπιταλιστικών χωρών.

Ο ελεύθερος Συνεργατισμός βρίσκεται πάνω από αυτά. Γι'αυτό έχει αντιπάλους και από τη μια και από την άλλη ιδεολογική παράταξη. Και αυτό γιατί απορρίπτει τον σκληρό ανταγωνισμό και προωθεί τον συναγωνισμό, αλλά τον ελεύθερο και όχι τον κατευθυνόμενο. Ο Συνεργατισμός πιστεύει και προωθεί την ελεύθερη αλλά κοινωνικοποιημένη οικονομία, όχι δηλαδή εκείνη στα στενά ατομικά πλαίσια, αλλά σε ομαδικά - συλλογικά. Με άλλους λόγους, ενδιαφέρεται για την δίκαιη κατανομή του εισοδήματος, γεγονός που οδηγεί στην εξομάλυνση των διαφορών και συγκρούσεων μεταξύ των ανθρώπων. Προωθεί δηλαδή την οικονομική δημοκρατία παράλληλα προς την κοινωνική.

Πριν από κάποια χρόνια άκουσα από έναν παλιό συνεταιριστή και Ακαδημαϊκό να λέει: "Ο Συνεργατισμός είναι η ευγενέστερη έκφραση της ελευθέρως οικονομίας. Διεθνώς δε εκφράζει τα πιο ευγενή ανθρωπιστικά αισθήματα μετά τον Ερυθρό Σταυρό".

Με τον Συνεργατισμό ο άνθρωπος ελευθερώνεται και εσωτερικά και εξωτερικά. Ελευθερώνεται από τα στενά δεσμά του "εγώ" και του "δικό μου" και προχωρεί αβίαστα στο "εμείς" και στα "δικά μας". Έτσι, ο άνθρωπος φεύγει από τη φυλακή του "εγώ" του και μπαίνει στο ελεύθερο και άνετο περιβάλλον μιας κοινωνικοοικονομικής ομάδας όπου αποβάλλει το άγχος του. Γιατί το άγχος δεν μπορεί να κρατηθεί σε ανοιχτό χώρο. Το άγχος θάλλει και προοδεύει σαν παράσιτο μόνο στους μολυσμένους χώρους του αυστηρού "εγώ".

Ο Συνεργατισμός, λοιπόν, όπως καταλαβαίνει κανείς παραταξιακά δεν ικανοποιεί κανέναν. Γι'αυτό έχει, όπως είπαμε, και πολλούς εχθρούς από όλες τις παρατάξεις, οι οποίοι τον επιτίθενται με πολλές αλλά αστήρικτες κατηγορίες.

Επειδή ο Συνεργατισμός πολεμήθηκε ανέκαθεν από ορατές και αόρατες, κυρίως, δυνάμεις, δεν μπόρεσε να γίνει γνωστός στο ευρύτερο κοινό. Και πολεμήθηκε, γιατί δέχθηκε καταργεί την ιδιωτική πρωτοβουλία του ανθρώπου. *Όταν λοιπόν αυτός γίνει συνείδηση των εργαζομένων, είτε στον αγροτικό, είτε στους άλλους παραγωγικούς χώρους, είμαι βέβαιος ότι θα ξεσκεπαστούν οι αληθινοί εχθροί της ιδιωτικής πρωτοβουλίας!...*

Θα φανεί, ότι οι εχθροί της είναι ορισμένοι κύκλοι οργανωμένων συμφερόντων, οι οποίοι παραποιούν την έννοια και την ουσία της ελευθερίας και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Και την παραποιούν σκόπιμα για να μπορούν να εκμεταλλεύονται την άγνοια των πολλών, οι οποίοι τους ακολουθούν με την πλανεμένη πίστη και την απατηλή ελπίδα, ότι και αυτοί μια μέρα θα μπορέσουν να γίνουν μεγάλοι επιχειρηματίες!...

Εδώ όμως βρίσκεται η μεγάλη πλάνη, την οποία πρέπει να καταλάβουν οι παρασυρόμενοι. Πρέπει, δηλαδή να νιώσουν, ότι όταν ο άνθρωπος δρα μόνος του, για να ανεβεί οικονομικά ψηλά, πρέπει αναπόφευκτα να εκμεταλλευτεί άλλα άτομα, λίγο ως πολύ. Εάν δεν το κάνει αυτό, τότε θα γίνει ο ίδιος αντικείμενο εκμετάλλευσης από τους άλλους. Άλλη περίπτωση δεν υπάρχει. *Σαν μέσος δρόμος υπάρχει μόνο η συνεργασία.* Με τις αρχές της συνεργασίας η ελευθερία και η ιδιωτική πρωτοβουλία του ατόμου χαλιναγωγούνται και αυτοπεριορίζονται και δεν μετατρέπονται σε ασυδοσία. Έτσι καταπολεμάται η "εκτροπή" ολίγων ανθρώπων εκμεταλλευτών (οικονομική ολιγαρχία) και αποφεύγεται η δημιουργία ανθρώπων εκμεταλλευόμενων (μάζες). Με την συνεργασία λοιπόν δεν ανεβαίνουν οικονομικά μόνον λίγοι επιτήδριοι αλλά εξ ίσου όλοι μαζί. Έτσι πλάθεται μια κοινωνία οικονομικά και κοινωνικά δίκαιη και αληθινά δημοκρατική.

Αυτή λοιπόν είναι σε γενικές γραμμές η αποστολή του Συνεργατισμού. Και όμως αυτός βρίσκει αντιπάλους και από τις δύο παραπάνω κατηγορίες, δηλαδή και από τους λίγους και από τις μάζες. Οι μεν λίγοι τον καταπολεμούν γιατί θίγονται τα προσωπικά τους συμφέροντα, οι δε μάζες από άγνοια και από παρασυρμό!...

Γνωστικό αντικείμενο του Συνεργατισμού

Κατά την ανάπτυξη όλων των παρακάτω κεφαλαίων θα προκύψει αβίαστα, ότι ο Συνεργατισμός ως επιστήμη είναι κράμα πολλών επιστημονικών κλάδων. Και τούτο, διότι λόγω της φύσης του δεν είναι δυνατόν να εκφραστεί από ένα και μόνον επιστημονικό κλάδο.

Το παρακάτω σχήμα βασίζεται σε παρόμοια σχηματική παράσταση του Γερμανού θεωρητικού ZERCHE. Αυτό μας δίνει μια σφαιρική εικόνα, μέσα από την οποία μπορούμε να συλλάβουμε και να οριοθετήσουμε το γνωστικό αντικείμενο του Συνεργατισμού.

Σχήμα 1: Γνωστικό αντικείμενο του Συνεργατισμού.

Βασικοί επιστημονικοί κλάδοι πάνω στους οποίους βασίζεται ο Συνεργατισμός είναι η Οικονομική των επιχειρήσεων και η Πολιτική οικονομία. Και αυτό, διότι οι συνεταιρισμοί ως οικονομικές επιχειρηματικές μονάδες λειτουργούν όπως και όλες οι άλλες ιδιωτικές επιχειρήσεις, τις οποίες μελετά ο επιστημονικός κλάδος της Οικονομικής των επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά, την ανταγωνιστικότητα των συνεταιρισμών, το διαχωρισμό των συνεταιρισμών από τις άλλες οικονομικές οργανώσεις, τη σημασία του συνεταιριστικού κλάδου στα πλαίσια της όλης οικονομίας, κ.ά., μελετά ο επιστημονικός κλάδος της Πολιτικής οικονομίας. Με άλλα λόγια, θα λέγαμε ότι οι δύο αυτοί επιστημονικοί κλάδοι μελετούν τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις, όπως και όλες τις άλλες, ο μιν πρώτος από μικροοικονομικής, ο δε δεύτερος από μακροοικονομικής πλευράς. Αλλά και οι άλλοι επιστημονικοί κλάδοι που αναφέρονται στο σχήμα 1, συνεπικουρούν τον Συνεργατισμό ως έναν ανεξάρτητο επιστημονικό κλάδο. (Για περισσότερες πληροφορίες παραπέμπω τους ενδιαφερόμενους στον ZERCHE, σελίδα 17 και επόμενες).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (ελληνική)

Αβδελίδης, Π. : Το Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα στην Ελλάδα, Αθήνα 1975.

Αβδελίδης, Π. : Συνεταιριστικά Προβλήματα, Αθήνα 1981.

Αναγνωστιάδης, Χρήστος : Η Οικονομική Διάρθρωση και η Νομική Μορφή του Συνεταιρισμού των Αμπελακίων, Θεσσαλονίκη 1973.

Γερακάρης, Μ.Κ. : Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί της Ελλάδος και η εποπτεία της Αγροτικής Τραπεζής, Αθήνα 1935.

Γεωργίου, Ηλίας : Νεότερα Στοιχεία περί της Ιστορίας και της Συντροφιάς των Αμπελακίων , Αθήνα 1950.

Γραμματόπουλος, Γ. : Ο Σύγχρονος Συνεργατισμός αλλαχού και παρ' ημίν, Αθήνα 1960.

Δασκάλου, Γεώργιος: Αστικοί και Γεωργικοί Συνεταιρισμοί, Αθήνα 1992.

Διεθνές Γραφείο Εργασίας : Συνεργατισμός (μεταφρ. Ν. Πολύζου), Αθήνα 1959.

Εγκυκλοπαίδεια : ΗΛΙΟΣ, τόμος ΕΛΛΑΣ.

Καλιτσονάκης, Δ. : Περί συνεταιρισμών και ιδίως εν Ελλάδι, Αθήναι 1924

Κλήμης, Αριστείδης : Συνεργατισμός - Συνεταιρισμός, Αθήνα 1980.

Κολύμβας, Ν. : Συνεταιριστικά , Θεσσαλονίκη 1988.

Κορδάτος, Γιάννης : Τα Αμπελάκια και ο Μύθος για τον Συνεταιρισμό τους, Αθήνα 1973.

Λαμπέρ, Πώλ : Η Διδασκαλία του Συνεργατισμού (μεταφρ. Σ. Σωμερίτης), Αθήνα 1963.

Λεονάρδος, Ι: Νεότατη της Θεσσαλίας Χωρογραφία, Βουδαπέστη/Λάρισα, 1836/1992.

Μαριάδης, Σταυρός : Τάση των γεωργών προς συνεργασία, Θεσσαλονίκη 1973.

Μαριάδης, Σταύρος : Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής Πολιτικής, Θεσσαλονίκη 1987.

Μιχαηλίδης, Γιάννης : Τα Αμπελάκια της Θεσσαλίας, Περιο

δικό "Ιστορία" Τ.31 Αθήνα Φεβρ. 1971.

Μουτσόπουλος, Νικόλαος : Τα Θεσσαλικά Αμπελάκια, Εφημερίδα "Βήμα", Αθήνα 17.04.1966.

Νικολόπουλος, Η: Δομές και θεσμοί στην Τουρκοκρατία, Αθήνα 1988.

Ξύτσας, Β. - Κοσμάνος, Δ : Τα ιστορικά Αμπελάκια, Θεσσαλονίκη 1974.

Πάνος, Δημήτριος : Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί έως την Ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα 1981.

Πάνος, Δημήτριος : Μνήμη Θ.Τζωρτζάκη, Αθήνα 1972.

Πανταζόπουλος, Νικόλαος : Ελλήνων Συσσωματώσεις κατά την Τουρκοκρατία, Αθήνα 1958.

Παπαγαρυφάλλου, Π. : Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί εν Ελλάδι, Αθήνα 1973.

Πάτρας, Νικόλαος : Αι ιδέαι των Διδασκάλων του Συνεργατισμού, Θεσσαλονίκη 1965.

Πεπελάσης, Αδαμάντιος : Διακόσια Χρόνια από τα Αμπελάκια, Εφημερίδα "Βήμα", Αθήνα 04.05.1980.

Συνεργατικός Γεωργικός Σύνδεσμος Μεσογείων : Εφημερίς Κυβερνήσεως Τ.Α αριθ. 223/1912.

Τζωρτζάκης, Θ.: Ο συνεταιρισμός των Αμπελακίων και οι σύγχρονοι συνεταιρισμοί εν Ελλάδι, "Οικ. Ταχ." Αθήνα 1932.

Τζωρτζάκης, Θ.: Συνεταιριστική Οικονομία, Αθήνα 1971.

Τρακάκης, Γ. : Η Συνεταιριστική Οργάνωσις εν Ελλάδι, Αθήνα 1925.

Τσαγκάρις, Η. : Περί συνεταιρισμών, Νόμος 602/1914/15, Πειραιεύς 1959.

Τσαμπάσης, Π. : Τα αμπελάκια Θεσσαλίας, Έκδοση Α.Τ.Ε., Αθήνα 1963.

Φιλάρετος, Γ. : Συνεργατικοί Συνεταιρισμοί Αμπελακίων Ύδρας - Σπετσών - Ψαρών, Αθήνα 1927.

Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης: Κανονισμός του Συμβουλίου περί του Καταστατικού της Ευρωπαϊκής Εταιρίας (Ευρωπαϊκός Συνεταιρισμός - Ε.Ε.)/Societe Cooperative Europeen-SCE, Βρυξέλλες 2003.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (ξενόγλωσση)

- Abel, Wilhelm:** Agrarpolitik, Goettingen 1958.
- Abrahamsen, M.:** Cooperative Business Enterprise, New York 1976.
- Abrahamsen, M. - Scroggs, C:** Agricultural Cooperation, Minneapolis 1957.
- Aschhoff, G :** Hermann Schulze-Delitzsch — Friedrich W. Raiffeisen und die Begründung...ARCHIV Heft 1, Frankfurt 1973.
- Bartholdy, J.L.S. (1807):** Voyage en Grece, fait dans les années 1803 et 1804, Paris.
- Beaujour, F. (1800):** Tableau du Commerce de la Grece, Paris.
- Beaujour, F. (1829):** Le Voyage militaire dans l'Empire Ottoman, Paris.
- Beuthien, V. :** Genossenschaftsrecht, Goettingen 1989.
- Bienert, W. :** Die Genossenschaft und ihre Mitglieder, Heidelberg 1955.
- Bjornstahl, J.J. (1783):** Briefe aus seinen auslaendischen Reisen, Leipzig-Rostock.
- Blanc, Louis :** Organisation du Travail, Paris 1850.
- Boettcher, Erik (Hrsg.):** Die Genossenschaft im Wettbewerb der Ideen, Tuebingen 1985.
- Bossle, L.(Hrsg.):** Die Zukunft der Genossenschaften im 21. Jahrhundert, Wuerzburg 1989.
- Boulanger, Felix :** Ambelakia ou les Associations et les Municipalites Helléniques, Paris 1875.
- DGRV, Schriftenreihe, Heft 30, Wiesbaden, 1990.**
- Digby, Margaret :** Co - operatives, London 1963.
- Dodwell, Ed.(1819):** A classical and topographical tour through Greece, during the years 1812, 1805 and 1806, London.
- Draheim, Georg :** Die Genossenschaft als Unternehmungstyp, Goettingen 1952.
- Draheim, Georg :** Die optimale Betriebsgrösse der Genossenschaft, Stuttgart 1968.

- Druesenau, A. / Kleinhans, I.** : F.W. Raiffeisen, die Darlenskassen-Vereine, Neuwied 1966.
- Engelhardt, Werner** : Allgemeine Ideengeschichte des Genossenschaftswesens, Darmstadt 1985.
- Engelhardt, Werner** : Genossenschaft-quo vadis? Baden-Baden 1988.
- Faust, Helmut** : Geschichte der Genossenschaftsbewegung Frankfurt, 1977.
- Faust, Helmut** : Genossenschaftswesen, Stuttgart/Duesseldorf 1969.
- Finis, Beate** : Wirtschaftliche und ausserwirtschaftliche Bewegende mittelstaendischer Genossenschaftspioniere des landwirtschaftlichen Bereichs, Koeln 1979.
- Gide, Charles** : Das Genossenschaftliche Programm und die sozialistischen Schulen, Bassel 1926.
- Gruenfeld, Ernst** : Das Genossenschaftswesen, volkswirtschaftlich und soziologisch betrachtet, Halberstadt 1928.
- Hahn, Oswald** : Ansaetze zu einer neuen Genossenschaftsbewegung, in "Die Prinzipien des Genossenschaftswesens in der Gegenwart", Nuernberg 1986.
- Haemmerle, Rudolf** : Das Genossenschaftliche Nichtmitgliedergeschaef, Heidelberg 1956.
- Hasselman, Erwin** : Die Rochdaler Grundsaeetze im Wandel der Zeit, Frankfurt 1968.
- Hausenstein, Wilhelm** : Die grossen Utopisten (Fourier-Saint Simon-Owen), Berlin 1912.
- Henzler, Reinhold** : Betriebswirtschaftliche Probleme des Genossenschaftswesens, Wiesbaden 1962.
- Hettlage, Robert** : Genossenschaftstheorie und Partizipationsdiskussion, Frankfurt/New York 1977.
- Holland, H. (1815)**: Travels in the Ionian isles, Albania, Thessaly, Macedonia e.t.c. during the years 1812 and 1813, London.
- Holyoke, George** : Geschichte der redlicher Pionieren von Rochdale, γερμανική μετάφραση: Haeutschke H., Leipzig/ Berlin 1888.

Huber, V.A. : Die gewerblichen und wirtschaftlichen Genossenschaften der arbeitenden Classen in England, Frankreich und Deutschland, Tuebingen 1860.

International Co-operative Alliance I.C.A : The role of Co-operation in Social und Economic Development, London 1966.

I.C.A.: Co-opertives To-Day, Geneva 1956.

I.C.A.: Satzungen und Geschaeftsordnung , 1988.

I.C.A.: XXVIII Congress, Agenta and Reports, Hamburg 1988.

I.C.A. : XXXI Congress, Agenta and Reports, Manchester 1995.

I.C.A. : Rules, Geneva 1993.

Innova-V.F.G.G.: Perspektiven der Genossenschaften, Bonn 1990.

KURIER (Genossenschafts): Herman Schulze-Delitzsch, Sonderheft, Frankfurt 1983.

Lambert, Paul : Die Entschliessungen der Kommission fuer Genossenschaftsprinzipien des I.G.B., Berlin 1966.

Lang/Weidmueller : Genossenschaftsgesetz, Berlin/New York 1988.

Laurinkari, Juhani (Hrsg.): Die Prinzipien des Genossenschaftswesens in der Gegenwart, Nuernberg 1986.

Laurinkari, Juhani : Genossenschaftswesen, Muenchen / Wien 1990.

Leake, W.M.(1835): Travels in Northern Greece, London.

Luxem, Veit : Die regionalen genossenschaftlichen Pruefungsverbaende, Regensburg 1990.

Mariadis, S. : Die Entwicklung der Agrarfrage in Griechenland (), Bonn 1966.

Neudoerfer, Otto : Das Wesen der Genossenschaft, Wien 1917.

Ogura, Takekazu : Cooperation in World Agriculture, Tokyo 1985.

Oppenheimer, Franz : Die soziale Bedeutung der Genossenschaft, Berlin 1899.

Patera, Mario : Moeglichkeiten und Grenzen demokratischer Mitbestimmung in Genossenschaften, Wien 1984.

- Pestalozzi, J.H.** : Lienhard und Gertrud, 3.Auflage Bad Heilbrunn 1981.
- Pollard, Sidney** : Robert Owen Essays in Honour of the two Hundredth Anniversary of his Birth, London 1971.
- Pourqueville, F. (1826)**: Voyage de la Grece, Paris.
- Raiffeisen, F.W.** : Darlehnskassen - Vereine, Neuwied 1866.
- Rieman, F.** : Zur Formulierung des gesetzlichen Begriffes "Genossenschaften", Bad Godesberg 1954.
- Roy, Paul** : Coopertives, Danville, Illinois 1969.
- Shaars, M.** : Cooperatives, Principles and Practices, Madison/Wisc. 1971.
- Shaffer Jack**: Historical Dictionary of the Cooperative Movement, London 1999.
- Schulz, R-Zerche, J.** : Genossenschaftslehre, Berlin – New York 1983.
- Sonnenman, Theodor** : Die neue Mitte und die Genossenschaften, Vandenhoeck & Ruprecht 1977.
- Totomianz, V.** : Einfuehrung in das Genossenschaftswesen, Halberstadt 1925.
- Urquhart, D. (1836)**: La Turquie, ses ressources, son organisation municipale, son commerce suivis de conciderations sur l'etat du commerce anglais dans le Levant, traduit de l'anglais en francais par X Raymond, Paris.
- Valko, L.** : Die juengsten Entwicklungen in der internationalen Genossenschaftslehre, Basel 1961.
- Voorhis, Jerry** : Coopertive enterprice, Danville, Illinois 1975.
- V.S.K.**: Die Genossenschaft als Organisation der Selbsthilfe und Stuetze der Demokratie, Schweiz 1950.
- Webb, S.** : Die britische Genossenschaftsbewegung, Leipzig 1983.
- Webber, M.** : Die Genossenschaft als Weg der Mitte, Basel 1948.
- Wygodzinski, W.** : Das Genossenschaftswesen in Deutschland, Leipzig und Berlin 1911.
- Z.f.g.G.W** : Sonderheft. Sixth International Conference on Cooperative Science, Giessen 1969.

.....
Council of the European Union: Council Regulation on the Statute for a European Cooperative Society-SCE, Brussels 2003.

Σταύρος Α. Μαριάδης

Γεννήθηκε στην Καλλιθέα Χαλκιδικής από πρόσφυγες γονείς. Το δημοτικό και το γυμνάσιο τα τελείωσε στην Καλλιθέα και στην Βάλτα(σήμερα Κασσάνδρεια) αντίστοιχα. Το 1957 περατώνοντας τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις στην Αεροπορία ως δόκιμος πιλότος και ως απλός σημηνίτης (6 και 21 μήνες) ξενιτεύτηκε στην Γερμανία για εργασία με βαθύτερο στόχο τις σπουδές.

Από το 1958 μέχρι το 1962 στο Πανεπιστήμιο της Βόννης πήρε το βασικό πτυχίο της Γεωπονίας.

Αμέσως μετά και για 4 εξάμηνα σπούδασε συμπληρωματικά πολιτικές και οικονομικές επιστήμες καθώς και νομικά (τα οποία συνέχισε αργότερα και στην Ελλάδα μέχρι το 3⁰ έτος). Στην συνέχεια έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην Αγροτική Πολιτική με εξειδίκευση στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, και το Δεκέμβριο του 1966 αναγορεύτηκε διδάκτορας στο ίδιο Πανεπιστήμιο. **Τις μακροχρόνιες σπουδές του τις χρηματοδότησε μόνος του ως εργαζόμενος φοιτητής και ως εσωτερικός και μεταπτυχιακός υπότροφος του Πανεπιστημίου και της «Γερμανικής Ακαδημαϊκής Υπηρεσίας Υποτροφιών-DAAD» αντίστοιχα. Ακόμα, από τις οικονομίες της υποτροφίας του ενίσχυε και την χήρα μάνα του καθώς και τα αδέρφια του.** Στην Ελλάδα λειτούργησε για 13 χρόνια(1967-1980) ως επιμελητής (σήμερα λέκτορας) στο Αριστ/λαιο Παν/μιο Θεσσαλονίκης. Στο διάστημα αυτό ανέπτυξε επιστημονική δραστηριότητα διεξάγοντας βασικές έρευνες και συγγράφοντας πολυάριθμα επιστημονικά άρθρα. Για μια διεθνώς πρωτότυπη έρευνά του διακρίθηκε με έπαινο από την Ακαδημία Αθηνών. Κατά τα έτη 1969, 1977, 1988, και 1998 πραγματοποίησε σύντομες μεταδιδασκτορικές σπουδές για τον Συνεργατισμό και την έρευνα αγοράς στην Γερμανία και στις ΗΠΑ. Έχει πάρει μέρος σε πολυάριθμα συνέδρια, εντός και εκτός Ελλάδας, σχετικά με το ευρύ γνωστικό αντικείμενό του. **Από το 1975 μέχρι σήμερα –πέρα από τα υπηρεσιακά του καθήκοντα-πραγματοποίησε και πάνω από 100 διαλέξεις και σεμινάρια ανά την χώρα ως κοινωνική προσφορά, κυρίως και πάντα για τον Συνεργατισμό.** Από το 1980 μέχρι το 2002 λειτούργησε ως καθηγητής Συνεργατισμού στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης με καταξιωμένο διδακτικό και αξιόλογο συγγραφικό έργο (4 βιβλία ευρέως κοινωνικο-πολιτικού ενδιαφέροντος με 6 επανεκδόσεις). Παράλληλα δίδαξε Συνεργατισμό για 7 έτη και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ως επισκέπτης καθηγητής. Από το 2003 είναι ομότιμος καθηγητής του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. **Και από την θέση αυτή συνεχίζει ακούραστα και με κάθε τρόπο την δραστηριότητά του για την καλλιέργεια και διάδοση της συνεταιριστικής Ιδέας, όπως πάντα «ιεραποστολικά».** Υπήρξε ιδρυτικό μέλος και ο πρώτος πρόεδρος του «Συλλόγου Ελλήνων Φοιτητών και Επιστημόνων του Πανεπιστημίου Βόννης», ο οποίος υφίσταται μέχρι τα σήμερα. Είναι μέλος του «Ομοσπονδιακού Συνδέσμου Γερμανίας για την Προώθηση της Συνεταιριστικής Ιδέας». Είναι μέλος της «Εταιρείας Συγγραφέων Β. Ελλάδος». Είναι μέλος της Αμφικτιονίας Ελληνισμού». Το 2010 βραβεύτηκε από τον «Σύνδεσμο Εκδοτών Β. Ελλάδας» για το συνολικό συγγραφικό του έργο και για την ευρύτερη κοινωνική προσφορά του.

- Είναι παντρεμένος και πατέρας μιας κόρης και ενός γιού.